

Tabora

BOG - NAROD - DOMOVINA

1974

EL FORTIN

št. 3

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila., za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—:—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—:—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires Argentina

—:—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—:—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.210.293

—:—

Naročnina: Južna Amerika 40 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; ZDA-Kanada-Evropa-Avstralija z navadno pošto 6 dol., z letalsko pošto 10 dolarjev (ZDA)

—:—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

V letu slovenskega protikomunističnega plebiscita se je tudi mladina izrekla svobodno za vrhunske ideale človeštva: Bog—Narod—Domovina in skupaj s svojimi voditelji junaško pokazala svojo odločnost in obsodila krvavo komunistično prevaro sveta.

P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Marzo 1974

BUENOS AIRES

Marec 1974

85 MILLONES DE MUERTOS

El comunismo ha matado más seres humanos que las dos guerras mundiales

En la primera mitad de nuestro siglo dos guerras mundiales han destruido setenta millones de vidas humanas. Pero reparemos un poco en los 50 años de comunismo en el mundo con referencia al precio de sangre pagado por la humanidad en las dos guerras. Para el comunismo la vida del hombre vale lo que su propaganda le renta cuando no se trata de las víctimas del comunismo. Veamos lo que el escritor inglés Smith nos dice en su obra publicada en 1964. Un cálculo aproximado de las víctimas asesinadas en el curso de acciones comunistas en su conquista y dominio del mundo, nos da cifras escalofriantes. No por ello dejan de ser reales. Veamos:

UNION SOVIETICA (1917—21)

Revolución, purgas y toda suerte de asesinatos en las sistemáticas persecuciones	10.000.000
1931—39. Asesinatos en masa, en campos de trabajos forzados purgas entre los militares opuestos y muchos descontentos militantes del propio partido comunista	15.000.000
1921—1960. Consolidación de la conquista, liquidación de la clase media, del Kulak y de los campesinos, etc.	7.000.000

INVASION DE POLONIA, LOS PAISES BALTICOS, FINLANDIA Y MANCHURIA (1939—48)

Invasiones y guerras en estos territorios, represiones policíacas para el afianzamiento político del régimen ...	1.500.000
Liquidación humana "administrativa": Checas, campos de trabajo forzado, denuncias, etc.	11.000.000
Segunda etapa de liquidación, con idénticas características	3.000.000

VARIOS PAISES DEL REGIMEN COMUNISTA

(1940—1960)

Contrarrevoluciones en varios lugares por lo que procedieron a cruentas purgas, genocidios y persecuciones .	1.000.000
HUNGRÍA (1957—60)	
Represión de la contrarrevolución húngara, muertos en los campos de concentración, no solo establecidos en el territorio nacional de la propia Hungría, sino entre los llevados a los campos soviéticos en Siberia	100.000
CHINA (1927—48)	
Guerra civil	20.000.000
Asesinatos en la clase media, eliminación de obreros y campesinos	12.000.000
Muertos en campos de trabajo forzado	2.000.000
EL TIBET 1956—59)	
En los primeros meses de ocupación	200.000
Posteriormente en purgas, especialmente entre antiguas autoridades	15.000
ESPAÑA (1936—39)	
Muertos en las checas y en "paseos" de madrugada ..	550.000
GRECIA (1946—49)	
Guerra civil, represalias en los territorios ocupados por los comunistas	50.000
INDOCHINA (1946—54)	
Guerra civil y guerrillas	200.000
MALASIA (1946—58)	
Guerra civil y guerrillas	50.000
BIRMANIA (1946—59)	
Guerra civil, guerrillas, depuraciones entre los mismos partidarios y secuestros entre las autoridades y familiares de éstas	150.000
FILIPINAS (1946—60)	
Guerrillas, secuestros, asaltos y ocupaciones temporales de poblaciones a las que diezman	750.000
COREA (1950—60)	
Guerra, asaltos, depuraciones, checas y campos de concentración	1.000.000
VICTIMAS DE LAS REVOLUCIONES e insurrecciones importadas en el extenso mundo	200.000
EN TOTAL	<u>85.765.000</u>

Mas a este total debemos añadir los muertos en las guerrillas y guerra de Argelia, las purgas en Laos, los dos Vietnam, las habidas en Cuba, los baños de sangre en países africanos, las acciones terroristas de los guerrilleros hispanoamericanos, las implacables purgas de la guardia roja (las juventudes de Mao) desde 1960 hasta hoy. El total de las vidas desaparecidas por obra y desgracia del comunismo, superan en mucho los ochenta y cinco millones en el medio siglo de revolución soviética.

Todo ello en una síntesis de las cifras que han pagado con la propia vida la hegemonía del color con el que hoy pretenden los soviéticos ser los paladines de la libertad.

(ADALID, 1973, No. 28) Guadalajara, Jal., México

Ratko Šušteršič

ČLOVEK - BOG

V današnjem času, ko se laž, nasilje, sovraštvo, razvrat in sebičnost bore, da popolnoma zagospodarijo nad človeštvom, je potrebno, da očistimo ne'atera stara načela in pojme od trohnože in rje. Treba je, da znova zableste na nebu idealov. Človek je izgubil iz vidika nebo, ker je zastrto z oblaki ozkosrčnosti. Vsak dan je večje število tistih, ki so si vzeli človeka za zvezdo vodnico. Človek sam po sebi jim je cilj in najvišji bog. In temu bogu žrtvu'ejo vse več, ker ta bog postaja vse brezobzirnejši in okrutnejši — v isti meri kakor izgublja človek poslednje ostanke načel in svojega dostojanstva. In tako se že velik del človeštva valja v motni kaluži pohlepa, intrig, pohote in pijanstva.

Ni se treba čuditi takemu stanju, ker je popolnoma naravna reakcija na z'aganost, na kateri je zgrajena „kultura“. Kljub temu, da je reakcija odšla v daleč pretirano skrajnost, tiči v njeni kali resnica o dvoličnosti kulture. Nosilci kulture so skozi stoletja vplivali na množice ne toliko z besedami, kolikor in predvsem s svojimi dejanji, ki so temeljila na materialnih koristih. Nosilci kulture in oblasti so prenesli težišče svoje dejavnosti iz duhovnosti na materialnost. Postali so materialisti, ki so se posluževali duhovnih gesel zato, da prikrijejo svojo hibo. In še več: zgrajeni so bili pravni sistemi s ciljem, da to licemerstvo uzakonijo in zaščitijo. Na očitke, da ne delajo prav, so se izgovarjali ti nosilci: „Po zakonu imam pravico do tega“. To je postalo tako udomačeno, da je večina njih toliko otopela na pojem človeškega dostojanstva in božje, evangeljske pravice, da je bila, in je še prepričana o pravilnosti svojih

del. Glavno jim je bilo, da zadovoljijo pisane zakone, medtem ko *duhovnih zakonov sploh niso jemali v pošte, ker jih niso čutili. Niso jih pa čutili, ker so se dušili v materializmu.*

Zato so mase, ne samo preprostega ljudstva (te še najmanj!), ampak še mnogo bolj mase znanstvenikov in umetnikov odšle slepo v smeri, pokazani z deli: v materialistično skrajnost. Ti znanstveniki in umetniki oac ne zaslužijo svojega imena, ker so se dali zavesti. Oni niso, kot pravi intelektualci, umeli oceniti te blodne smeri in je zavreči. Niso tega storili, ker niso imeli potrebne podlage, potrebne luči, s katero bi si osvetlili pot. Preprosto so posneli to, kar so delali drugi in odšli še dalje. Papagajska, opičja mentaliteta, bi rekel človek, nedostojna intelektualca!

Iz tega se vidi, mimogrede bodi rečeno, da vzvišeni kriterij in vzvišene misli morejo zrasti le iz bogate zemlje stalnega iskanja Resnice in samoodpovedi na poti duhovne popolnosti. Človek, ki sta mu cilj duhovna popolnost in Resnica, se zmotil ne bo, naj pride karkoli in kadarkoli. Vedno ima pri roki jarko svetlobo duhovnosti in ni mu mogoče oditi po napačni poti.

In danes, ko človeštvo drvi v materialistični pekel, je nujno potrebno, da se zgrade, vzgoje množice nosilcev prave kulture in oblasti, ki naj bi znova napotili človeštvo v pravo smer: vesoljne ljubezni in vesoljne požrtvovalnosti. Storiti to je nujno, ker utegne se zgoditi, da bo prepozno. Ko zdvijajo apokaliptični jezdec, ne bo več mogoče najti silne roke, ki naj bi jih zadržala.

Ker je vprašanje nosilcev kulture in oblasti, problem ustvarjanja in vzgajanja voditeljev, je potrebno osvežiti pojem plemstva.

Mnogi bodo rekli, da je plemstvo že davno zastarela stvar in da je pogrevanje starin v današnjih časih neumestno. Vendar je plemstvo v resnici pojem, ki je danes prav tako važen, kakor je bil v davnih časih — v vseh organiziranih skupinah. Res je, da je plemiški stan prenehal kot zakonita ustanova, ki je s svojimi posebnimi pravicami postal zares nesodoben. Kljub temu pa plemstvo obstoji še dalje kot resnično dejstvo v izrednih ljudeh, ki so zmožni, da se žrtvujejo in vodijo svoje bližnje.

Govoreč o plemstvu je potrebno razlikovati med dvema opredelitvama pojma plemstva. Ena od teh opredelitev je nastala kot zaključek opazovanja plemstva, kakršno se je pokazalo skozi stoletja v teku zgodovine. In moramo priznati, da slika plemstva po podatkih iz zgodovine ni prav nič laskava. Že samo imenovanje plemičev ni bilo zasnovano na etično pravilni bazi, še mnogo manj pa je bilo življenje in delovanje plemičev. In dovolj je, če za osvetlitev njihovega delovanja omenim njihov postopek kot fevdalnih gospodov, proti ogromni večini prebivalstva in njihovo kupovanje oblastvenih položajev.

Do druge opredelitve pa pridemo, če razmislimo o vrlinah, ki bi jih plemstvo moralo imeti, da bi se moglo imenovati plemstvo tudi po zaslužju. Zamislimo si skupino primitivnih ljudi iz davnine, ki si volijo svojega poglavarja-voditelja. S kakšnim ciljem si ga volijo: da bi jih vodil, jim pomagal in jih ščitil v vseh prilikah v življenju ter da bi jim delil pravico. Vse to tako, da bi vsi, kot skupina, dosegli izboljšanje svojega stanja in položaja. Izbran za poglavarja je bil tisti, ki je po mnenju večine združeval v sebi največ voditeljskih in poglavarških zmožnosti obenem z vrlinami. To se pravi, član skupine, ki naj bi bil izbran za vodje in poglavarja, bi moral prednjačiti pred drugimi ne le v moči, spretnosti in znanju, v zmožnosti hitre orientacije ter odločevanja, ampak tudi v poštenju, požrtvovalnosti in modrosti. Poštenje in požrtvovalnost sta vrlini, brez katerih si ni mogoče zamisliti dobrega voditelja.

Pri volitvi poglavarja skupine ima vsak član teoretično možnost, da postane poglavar. Njegova izvolitev je odvisna od tega, da ga večina drugih članov skupine spozna in izvoli za to dolžnost in položaj. In če so ga izbrali za poglavarja, ni še s tem potrjeno, da je bil izbran za poglavarja v resnici najzmožnejši član skupine. Na volitev vplivajo še mnogi drugi činitelji, zaradi katerih člani niso v stanju nepristransko voliti osebo, ki med njimi v resnici najbolj odgovarja za položaj, za katerega ga volijo. Vsak član skupine je tem lažje kandidat za skupinskega poglavarja, čim več ima poglavarstvo-voditeljskih zmožnosti in vrlin.

Člani-kandidati za poglavarja skupine morajo v sebi združevati poglavarstvo-zmožnosti in vrline, *preden jih skupina izbere*. Torej, v resnici imajo vsi člani v sebi več ali manj poglavarstvo-voditeljskih lastnosti, toda za kandidata se izberejo tisti, ki se med njimi odlikujejo.

Ker je poglavarstvo-voditeljski položaj ter dolžnost v resnici plemiški položaj in dolžnost, moremo reči v zvezi s prednjim, da je vsak član skupine bolj ali manj plemič. Koliko je plemič, odvisi od mere poglavarstvo-voditeljskih lastnosti, ki ga krasijo.

Idealna oblast je ta, ki jo ljudje priznajo prostovoljno z vsem srcem in svojo dušo. Taka oblast je naravna oblast. Pri naravni oblasti ni potrebna za njeno funkcioniranje nikakršna uporaba prisilnih sredstev. Ljudje se ji pokoravajo po svojem globokem prepričanju, brez najmanjšega strahu pred kakšnimi ali drugimi neprijetnimi posledicami.

Treba je razglasiti da je naravna oblast, oblast najvišje kakovosti, ker je povsem neprisilna in njena korenina je v prepričanju in medsebojni ljubezni med oblastjo in podrejenimi ter obratno.

Vsaka organizacija bi morala težiti za tem idealom: da postane organizacija z naravno oblastjo. Pri njej bi hierarhična piramida morala biti živa slika postopnosti resničnih vrednosti članov, ki zavzemajo hierarhična

icesta. Samo v takem slučaju more organizacija doseči vrhunec svoje moči in povezanosti, ker so vsi njeni člani trdno in globoko prepričani o povsem pravični razdelitvi oblastvenih položajev. Seveda je moč organizacije odvisna tudi od moralnih in drugih lastnosti predvsem njenih hierarhov, v drugem redu po njenih članov.

Družina je po svojem ustroju in nastanku del naravnega reda, kakršen bi moral vladati med ljudmi. Njeni člani so dobri starši in dobri otroci. Starši se žrtvujejo za svoje otroke, da jim omogočijo čim boljše življenje in dobro vzgojo. Otroci pa, s svoje strani, se isto žrtvujejo za starše po meri spoznanja, dozorelosti, sposobnosti in možnosti.

Vsakdo, ki zavzema oblastveni položaj, se mora truditi, da v vsem svojem delovanju in življenju resnično odgovarja temu položaju in tako, da bodo on in njegovi podrejeni v enakih odnosih kakor složna družina. Ne sme štediti naporov, da postane svojim podrejenim dober oče, prav kakor morajo podrejeni poskrbeti, da postanejo v odnosu do svojega šefa, kakor njegovi dobri otroci.

Naj prenesemo dosedanje razglabljanje na vsakdanje življenje, kakor ga živimo danes: plemiškem položaju in dolžnostim ne odgovarjajo samo najvišja mesta v državi ali katerikoli organizaciji — kraljev, predsednikov, ministrov, guvernerjev, načelnikov uradov, itd., ampak vseh uradnikov sploh, in ne le teh, ampak tudi vseh, ki žive v stiku z drugimi ljudmi. Skoraj ni človeka, ki bi živel sam. Vsakdo je odvisen od družbe. Vsakdo ima često vlogo plemiča: takrat ko svojemu bližnjemu pomaga z delom, nasvetom in zgledom. Čim človek daje zgled in nasvet, že vrši dejanje voditelja, torej plemiško dejanje. Ker s svojim življenjem in deli ne prenehoma dajemo zgled, je tudi naša plemiška vloga z našim življenjem neločljivo združena. Obenem z vlogo pa plemiške dolžnosti in odgovornosti.

Da človek dela in postopa kot plemič, torej ni potrebno, da zavzema visok položaj v organizaciji družbe. Dovolj je, da prihaja v stik z ljudmi in da takrat z njimi postopa plemenito: to se pravi, požrtvovalno, z ljubečnijo. In še celo več: išče stikov z ljudmi, da bi jim izkazoval dejanja ljubezni, jim lajšal bolečine in trpljenje in jim pomagal do boljšega in smotrenejšega življenja.

Tak je pravi plemič. On ne zahteva zase posebnih pravic, ker je svojim bližnjim le starejši, ljubeči brat, ki je prišel, da svojega brata reši trpljenja, da mu otre solze in da mu na rane vlije blagi balzam svojljubezni. Torej vsi smo poklicani, da delujemo kot plemiči. *Med nami ne more biti privilegijev, ne po rojstvu ne po položaju.* Edini privilegij, ki ga smemo imeti, je ta, ki si ga priborimo z žrtvovanjem za bližnje, a to je spoštovanje in nič več. Z žrtvovanjem za bližnje rešujemo dostojanstvo, ker si s svojim plemenitim delovanjem zaslužimo, da nam ga drugi priznajo.

Zato nima opravičila oholost ne prezir ne sklicavanje na končane štu-

dije, na znanje, na sposobnost, na bogastvo — ker je vse, kar imamo, nam dano na odgovornost, da obrnemo v prid svojim bratom, ki tega nimajo. Namreč, kdo more reči, da je položaj in bogastvo, ki ga ima, dosegel izključno po svoji lastni zaslugi? Nihče! Že rojstvo samo ni po njegovi zaslugi, a poznejši vzpon je dosegel le deloma po svojem osebnem naporu, ker je pri tem sodelovalo še tisoč drugih okoliščin, brez katerih do vzpona ne bi prišlo. Zato nihče nima pravice, prisvajati si boljše življenje pred drugimi. Zato je dolžnost vsakogar, da predvsem poskrbi za boljše življenje svojega bližnjega in potem šele za svoje lastno.

H koncu: najlepši in najvzvišenejši zgled plemiča je življenje in smrt Kristusova. On je prišel na svet, da z mučeniško smrtjo odreši človeštvo, da znova dá upanje ljudem, trpečim v solzni dolini. On je bil dobri pastir, ki daje življenje za svoje ovce. Vse Njegovo življenje je bilo neprenehno žrtvovanje, Njega, ki ni le kralj ljudi, marveč gospodar neizmernih svetov. In On je ponižno pokleknil pred svoje slugе in jim opral noge! — prav kakor da bi bil poslednji med njimi!

Idi, brate, in tudi ti tako stori!

Jože Sladič

Za 30-letnico Grčaric

(Nadaljevanje)

Pričakovati je bilo, da se vsak čas zruši celo poslopje. Na položaju so bili: Strniša, Mehle, Jakoš, Starček in štirje bivši partizani, ki so se izredno junaško borili. Imeli smo štiri strojnice in eno brzostrelko (Strniša). Obrambni ogenj je bil tako silovit, da smo morali z lastno vodo hladiti žarečo cev, da smo s tem vsaj trenutno zadržali topniški ogenj.

Glavni komandi v Ljubljano smo potem radijske oddaje, ki je bila namrščena v kuhinji, sporočili, da je stanje nevzdržno zaradi težkega topništva. VSE PRIPRAVLJENO ZA NOČNI IZPAD! — ODGOVOR! ZDRŽITE ZA VSAKO CENO, POMOČ PRIHAJA! Pomoč, ki je prihajala, je bil „Lipov“ — Vojičev — Ljubljanski odred 50 mož, ali je bilo morda to povelje v zvezi s prihodom srbskih četnikov, ca. 300 mož, ki bi po dogovoru morali biti že v Grčaricah. Vsa ta pomoč v nastali situaciji ne bi pomenila nič, ker so partizani na zahtevo Churchilla dobili vse težko orožje od italijanske vojske.

Nesoglasje med protikomunistično vojsko, politično trenje med voditelji tega pokreta je privedlo do usode Grčaric, Turjaka in Vetrinja. Zgodovina bo obsodila te sebičneže, častihlepneže, ki so žrtvovali za dosego svojega političnega, strankarskega cilja ravedno protikomunistično vojsko! Ni jim bilo

dovolj na deset tisočev grobov pred to katastrofo, vneto so zatrjevali, da ne bo več Grčaric ali Turjaka. Šli so naprej zagrizeno vsak svojo pot do Vetrinja, Grčarice, Turjak, pomnožena dvanajstkrat! Odšli so v podzemlje, ko jim je bilo življenje v nevarnosti, v svobodnem svetu pa nadaljujejo kot blazni svojo fanatično pripadnost, ne oziraje se na svojo častno obljubo. Zakrknjeno gredo preko grobov zmaličenih kosturnikov, preko milijonov živih okostnjakov, ki zaman čakajo rešitve. Trinog zmaguje v neslogi nasprotnega tabora! Sam Lenin, Mojzes komunistične ideologije, je priznal, ko je prišel na oblast: „Če bi bilo 10.000 odločnih antikomunistov v Petrogradu, bi nikdar ne zmagali!“ Isto izjavo je dal Slovencem takratni komandant divizije Pero Popivoda. „Bil sem v vseh borbah po vsej Jugoslaviji, a takšnih borcev kot ste vi, še nisem videl. Resnici na ljubo moram priznati, da ste odlični borci, a vaše vodstvo ni vredno, da čuva koze! Kdor vas je poslal v Grčarice, branit se iz bunkerjev, v revoluciji, je velik strateg-magarac! Kakšno vlogo igra, če za par ur, dni, tednov, ali morda mesecev izgubiš eno vas ali hrib? To bi vi oficirji morali vedeti, da je bunker vaš grob!“

Kmalu po mojem prihodu v prednjo sobo, nekako ob tretji uri popoldne, je težka granata porušila bunker pri vhodnih vratih in podsula Mehleta in Strnišo. Izkopala sta se nepoškodovana ter istočasno odbijala množični juriš. Mehle se je izkazal junak dneva. Kot ranjen lev je rivoel in sipal svinčenke na rdeče juriše. Odlično so se držali tudi ostali, posebno bivši partizani. Za trenutek sem pomislil, da bi menjal sigurnejši položaj. A zmagala je odločitev: če mi je namenjeno umreti, smrti ne morem ubegniti. Zato sem ostal ravnodušen na najbolj izpostavljenem mestu. Danes lahko rečem, da sem hvaležen Vsemogočnemu, da sem lahko živa priča teh dogodkov.

Istočasno so rdeči izsledili in razbili bunker nad odprtino hleva. Ubit je bil Žargi Franc iz Bele krajine, dva pa sta bila težko ranjena, med njimi Stanko iz Kranja, kateremu je granata odtrgala roko in dvakrat zlcnila nogo. Ves čas napada sem bil tudi jaz v tem bunkerju, katerega sem zapustil le nekaj minut pred zadetkom.

Topniško obstreljevanje se je divje nadaljevalo, temu pa so sledili masovni juriši. To je trajalo vse do 4. ure popoldne, ko mi pride Joco sporočit usodo bunkerja pri Gasilskem domu: trije mrtvi, med njimi Kajtimar, Novak, družinski oče in trgovec iz št. Petra pri Novem mestu, težko ranjen prosi mojega namestnika Jocota, da ga ustrelji, da ne bi živ padel v roke rdečim. Ker Joco prošnji ni ugodil, si je sam z bajonetom prebodel sree. Vse štiri so odnesli v klet, položaj so pa zasedli drugi. Poveljstvo je prevzel Strniša. Bil je bolj mirnega in tihega značaja, poln idealizma, a premalo energičen. To se je takoj opazilo, ko ni bilo več Kajtimara.

Večina aktivnih in rezervnih oficirjev ni imela volje nadaljevati kruto borbo, razen v borbi prekaljenih starih borcev, ki smo z orožjem prisilili

rdeča nazaj na položaje. Eden naših glavnih starih borcev je bil odredni intendant, mornariški poročnik Not, ki je začel klicati rdeče na pogovor. Medicinec 'Starček' (Mariborčan), mu nastavi karabinko na prsa rekoč: „Molči, drugače streljam!“ Pokorno je odšel v kuhinjo, kjer je bila radio-oddajna postaja in angleški zastopnik, zdravnik-major Kuhar? (Za ime nisem siguren.) Ta je bil slovenskega porekla, a angleški državljan. Tudi on se je strinjal z Notom, da bi z razgovori pridobili na času in tako preprečili nadaljne žrtve. Ko bi se zmračilo, bi izvedli napad. Strniša in Tonček sta se vrnila od Boruta s poveljem: „Nadaljevanje borbe do izpada!“

Divje se je nadaljevala borba na obeh straneh. Usoda te borbe se je odločila v sosednji hiši po Judežu — Kolenu Pizdircu. Opazili smo, da njega ni. V trenutku, ko je Starček zagrozil Notu in je streljanje z obeh strani za hip prenehalo, se je Pizdire predal rdečim. Položaj je postal obupen. Bili smo izdani! Zdravnik Kuhar je na lastno odgovornost odšel na razgovore. Med tem časom so oficirji začeli zapuščati položaje in se pripravljali za predajo. Ostali smo le stari borci, ki smo kljub prepovedi streljali na bližajoče se partizane. Najbolj junaška sta se izkazala Mehle in Frank, doma iz št. Jošta — Stopiče. Njegova zbrojevka je pela vse do predaje.

Vsem zajamčeno življenje

Po desetih minutah razgovora se je zdravnik Kuhar vrnil in spotoma pri Borutu izjavil: „Vsem nam je zajamčeno življenje, spremili nas bodo do Sušaka, nato z ladjo v Italijo k zaveznikom, seveda brez orožja, ranjence pa bodo prepeljali v njihovo bolnišnico in jih negovali.“

Borut ni dovolil predaje, vztrajal je pri brezpogojni borbi. V kleti poleg Boruta je bilo 36 ranjencev, ki so milo rotili oba majorja, da ne kapitulirata. Rajši umrjejo pod ruševinami.

Major Kuhar se ni dal ugnati v svoji zaupnosti in upoštevanju vojnih predpisov — postopkov z vojnimi ujetniki. Istega mišljenja so bili tudi ostali aktivci, ki so se nedavno vrnili iz ujetništva. To njihovo nevoljo za nadaljevanje krute borbe jim ni bilo šteti v zlo. Komunizem so poznali teoretično, niso ga pa občutili leta in leta praktično kot borci na položajih. Radi tega so pregovorili majorja Kuharja, da mora dobiti od partizanov pismeno garancijo. Odšel je, takoj za vogalom pa ga ustavijo trije partizani. Prosil jih je, da ga pustijo do komandanta po pismeno garancijo. Komunist mu je nastavil cev brzostrelke na srce ter dejal: „To je naša garancija, tovariš Anglež!“ Odvedli so ga med ostale v stroj, ki so medtem že sami prišli iz postojanke. Iz kleti se zasliši strel. Kje je Strniša? Ni ga bilo. Zbežal je, a pod gozdom so ga partizani ujeli in ga privedli v stroj. Borut si je sam pognal kroglo v glavo, rajši kot da bi živ padel v roke rdečim. Kot eden najbolj izobraženih žandarmerijskih oficirjev, jih je predobro poznal.

Predaja

Nekaj starih borcev je še vedno divje odbijalo naval rdečih za hlevom, dočim se je pred postojanko že vršila predaja. Prvi in drugi bataljon sta izobesila belo krpo, videč, kaj se godi s štabom. V kuhinji si na suho razira brado Balant. Poleg njega je Ciro, ostrižen na balin in z očali, katerih preje ni nosil. Tudi Joco se odloči za balin, predno je pregledal vse možnosti bega. Odšli so ven. Ostala sva sama v kuhinji. Krik, obupni klic ranjencev na pomoč me je pretresel do mozga. Izgubil sem vsako upanje na rešitev, sledil je obup! Segla sva si v roke, cev se je dotaknila senc. Joco mi izbije pištolo, mi da novega poguma ko mi pokaže stroj pred postojanko. Kamor gre drugih 190, pojdiva tudi midva! Vse dokumente s slikami vred sem uničil. Imela sva vsak po dve pištoli, polno torbo municije in zbrojevko. Skušala sva se prebiti za vsako ceno. Toda pri poskusu so naju od zadaj presenetili in naju s silo razorožili. Imel sem toliko prisotnosti, da sem eno pištolo spustil za pumparice za vsak slučaj. Zapisali so najina imena in da se nisva hotela predati. Zadnja sva zapustila postojanko.

V stroju so nas še enkrat vse preiskali zaradi orožja. Zagrozili so nam: pri katerem bomo našli orožje, bo na mestu ustreljen. Isto tudi v slučaju bega. Zaradi te sigurne represalije sem dal neopaženo poleg mene stoječemu partizanu mojo službeno pištolo „Browning“, katero sem prinesel iz Makedonije. Drag spomin, sem mu dejal. Skril jo je v torbo, da je ne bi dobil komisar. Prešteli so nas dvajsetkrat. Južina Franc simulira ranjenca. Ostal je med njimi v sosednji hiši. Ponoči se mu posreči beg. Hvala Vsemogočnemu za žive priče te tragedije!

Partizanke se zahvaljujejo Italijanom

Italijanski havbičarji s štirimi topovi se vračajo čez trg. Partizanke jih poljublajo in kinčajo s cvetjem: „Gracia, signore, gracia signore!“ so vzklikale, objemale in poljubovale Italijane! V luksuznem laškem avtomobilu se je pripeljal s svojo priležnico Novomeščanko Kusovo komandant divizije Pero Popivoda. Zanimal se je za naše oficirje, katere klase Vojne akademije so? Našel jih je nekaj iz njegove klase. Moram reči, kakšna razlika je bila med njim kot tujcem in domačimi partizani. Iz njegovih ust nisem slišal zbadljivke, dočim so sestre po krvi lizale kalabreške tujece za plačilo, da so uničili toliko slovenskih fantov, cvet Slovenske vojske. Z gnusom divjih hijen so te Slovenke pljuvale v obraz našim ponosno stoječim oficirjem in jim trgale z uniform paletuške, ambleme, trobojnice ter jih teptale v blato. „Izdajalci! Monarhofašisti! Izdajalec, se ne sramuješ nositi paletuške?“ vpraša podporočnika Jurčka od sifilisa razpadajoča smrk-lja. „Ne, to je moj ponos,“ ji odvrne Jurček. Partizanka mu prisoli zausšnico in njen globoko izkašljani sifilistični izpljunek mu obvisi na licu. „Pečat stoletne proletarske kulture,“ je mirno dejal Jurček.

Privedli so izdajalca Pizdirca. Hinavsko, kakor je znal samo on, je opravičeval svoje Judeževo delo. „Omračil se mi je um od strašnih detonacij. V blaznosti sem tekel iz postojanke in padel partizanom v roke. Z mrzlo vodo so me spravili k zavesti!“ Pogled soborcev je bila očitna obsodba: Izdajalec!

Zbralo se je veliko vaščanov, ki so sočustvovali z nami. Marsikatero oko je bilo solzno. Zaradi tega sočustvovanja dobrih ljudi so partizani nagnali svoje bolničarje in zdravnike, da se zavzamejo za naše ranjence. Ko je šel njihov zdravnik mimo nas, je zmerjal partizane z „ravberbando“ in z morilci, ki napadajo poštene slovenske ljudi.

Pobrali so nam nahrbtnike, kar pa ni bilo po volji nekemu rezervistu. Zmerjal jih je kot pse. Pa mu neki 15-letni partizanček pravi: „Tovariš, najhujše šele pride!“ Sram nas je postalo, ko smo videli, pred kom smo kapitulirali. Sami kozji pastirji, sama mularija, bolne in garjeve prostitutke, ničvrednice. Edino strojničar je bil malo bolj postaven v župnikovi obleki in klobuku, ki ga je „osvobodil“ ob napadu. Ne pretiravam, če trdim, da sem imel občutek, kot da palčki hodijo okrog nas.

Tudi naši broci, katerim ni bila znana italijanska kapitulacija, si niso mogli razlagati tega bratskega odnosa in sodelovanja; partizani pomečani z Lahi napadajo četnike?

Komisarji so iskali minometalce in strojničarje. Vsi so padli, je bil naš odgovor! „Ti so nam iztrebili brigad,“ so sikali skozi zobe.

V stroju nas je bilo 159, 35 ranjencev in 10 mrtvih. Brigada je bila pripravljena, da nas povede v negotovost. Povelje: Na levo naprej!

Vas smo zapustili ob 5. uri popoldne, v petek, 10. septembra 1943. Kajtimar je padel ob štirih, komaj eno uro preje, predaja pa se je začela vršiti ob 4.30 popoldne. Do nje ne bi prišlo, da smo sami odločali na terenu, smo pa delali po ukazu „višje komande“, ki je odločala v Ljubljani.

Odhod iz Grčaric v Dolenjo vas

Ranjenci so ostali v Grčaricah. Kasneje so jih prepeljali v novi Dišiški dom v Kočevje. Vodili so nas v koloni prostih redova. Ob vsaki strani je šla kolona z orožjem, pripravljena na strel. Zvezali nas niso. Ko pride-mo izven vasi, mimo koruznega polja, ki vodi v gozd, se mi ponudi prilika za beg. Boljše prilike ne bo, si mislim, in sunem Jocota v rebra. Tako je me je razumel. Pravi ne! Pokaže na ostale, misleč, da bi padli zaradi našinega bega. Prižgal sem cigareto, v katere ovoj sem zavil četniški prstan z mrtvaško glavo in ga odvrnil v koruzo. Opazil ni tega nihče. Zadnji kor-podelikt, Dražino sliko in svojo, sem že preje uničil. Osebnost me ne pozna nihče, zato molči, misli, govori, da ne poznaš nikogar razen sebe in ne obupuj, mi je narekoval notranji glas. (Sledi)

„Vi ste se za vero borili . . .“

X

Svoj odhod v Avstrijo sem stalno odlagal, ker sem imel mnogo dela. Ko sem se končno odločil, me je nek prijatelj prosil, naj mu pri nekem delu pomagam, ker ga sam ne bi zmožgal. Ker mi je on popreje že mnogo pomagal, sem odložil svoj odhod in sem mu priskočil na pomoč. Delo sva končala in sem se odločil, da bom šel naslednje jutro, 8. februarja 1944, v Avstrijo. Toda ko sem spal zadnjo noč doma, so me ponoči prebudili partizani in sem jim odprl vrata. Zelo sem se ustrašil, ker sem vse prepoznal in sem že veliko slišal o njih, kako podivjani morilci so. Svojega strahu pa jim seveda nisem pokazal. Vstopili so v hišo in mi povedali, da sem mobiliziran ter da moram z njimi. Prosil sem jih, da me pustijo doma, ker imam mnogo dela, poleg tega moram pa še podpirati svojce v taborišču. Nič mi ni pomagalo. Partizan je pogledal na uro ter mi rekel: „V petih minutah moraš biti pripravljen, da greš z nami, sicer te tu na mestu ustrelim, kot onega sinoči v Krtini, kar si gotovo slišal. Že 24 sem jih, in če bom še tebe, mi to ni nič storiti!“ Res, vedel sem že, da so v Krtini nekoga ustrelili, ker se je branil iti v partizane. Stal sem torej pred morilcem, ki se je hvalil, da je že 24 ljudi umoril. Te žrtve niso bili Nemci. Bili so neoboroženi civilisti, naši možje in žene.

Pripravil sem se za odhod. Medtem pa so pregledovali partizani po sobah in se obnašali kot pravi roparji. Pobrli so nekaj stvari in nekaj denarja, a po sreči ne vsega. Zahtevali so tudi mojo osebno izkaznico, pa sem rekel, da sem jo izgubil in o tem niso več spraševali. Odšel sem z njimi ter smo šli še po nekaterih drugih hišah.

Med potjo je stopil k meni oni morilec ter mi rekel: „Vem, kaj si ti — imam priporočilno pismo za tebe.“ To je slišal neki partizan in takoj pristopil in mu rekel: „Kaj pa to govoriš! Ta . . . je že dober človek.“ Tudi tega sem poznal in sem vedel, da ga ni nič prida. Spregovoril je samo zato, da bi se ne prestrašil in skušal pobegniti. Bil sem tiho in jima nisem nič odgovoril.

Ko smo tako v neki hiši čakali še na druge partizane, sta se sporekla oni morilec in neki vaški terenec, ki je morileca kar kratko odpravil s: „Ti pa kar tiho bodi. Mi smo dali že kravo za partizane, ko smo se tebe še bali, — že veš, zakaj!“ Partizan je umolknil, terenec pa je nadaljeval: „Če ti ni prav, tu je štab, pa se pritoži.“ Krvolok je bil popolnoma tiho in sem videl, da se ga boji. Čeprav je bil velik morilec in junaški borec za ubijanje nedolžnih ljudi, se je tega ustrašil. Moral je molčati, kajti vsa njegova družina je prvo leto okupacije ovajala ljudi Nemcem, pozneje pa so se spremenili ter delali za OF; in ljudje so se jih zopet bali.

Prišlo je povelje za premik in smo odšli preko hriba v neko drugo vas, ko je bil že dan. Šli smo v hišo vaškega terenca, kjer so se partizani pogovarjali z njim in sem videl, da ima važno vlogo v OF.

V sosednji hiši so mobilizirali še enega fanta, kateremu je oni morilec takoj vzel 10 mark, čeprav bi mu jih lahko pustil, saj so bili še v hiši in sta se poznala. Toda ropar je ropar in ne pozna prijateljev. Tudi v drugi hiši so mobilizirali še enega, katerega sem dobro poznal. Upiral in branil se je, kot vsak, a grožnja z ustrelitvijo je bila le prehuda. Vsi so končno šli v partizane. Zopet smo šli čez hrib in v koloni drug za drugim. Neki moj poznani mobiliziranec mi pravi: „Ti, jaz ne bom pri teh; ušel bom.“ „To moreš, reči meni,“ sem mu odgovoril, ali molči.“ Seveda sva vse to govorila zelo tiho, da bi naju ne slišal kak partizan.

Prišli smo v Sv. Križ nad Savo. Nagnali so nas v šolo, kjer smo bili ves dan. Novih nas je bilo okrog 30. Med nami je bilo pomešanih tudi nekaj partizanov, ki so spali na podu. Ali so se potuhnili, da bi slišali kaj se mi pogovarjamo. Zato smo bili vsi tiho. Noč smo tu prespali. Poleg mene je bil mlad partizan, ki se je kar naprej praskal. Gotovo je bil poln uši in sem se vso noč samo odmikal od njega in nisem nič spal. Zjutraj so nam povedali, da bo v cerkvi sv. maša in kdor hoče, gre lahko k maši. Vsi novi smo šli. Straža je bila zunaj. Nekaj partizanov je šlo na kor, z njimi tudi nekaj partizank, doma iz Kamnika. Poskušali so peti cerkvene pesmi, toda niso poznali besedila. Zato so se začeli dreti kar s partizanskimi pesmimi, besedila so poznali. Dva nova sta opravila sv. spoved in prejela sv. obhajilo. Zavedal sem se, da jima bodo to še kdaj očitali. Po sv. maši so nas nagnali nazaj v šolo. Tu sem že slišal, kako so zaničevali ona dva, ki sta šla „farju grehe pravit...“

Nenadoma sem zagledal v hodniku onega terenca, ki se je sporekel z morilcem. Slišal sem ga, ko je očital partizanom, da je že večkrat javil, da je F. U. nevaren in da ga še niso vzeli. Zahteval je, da gre takoj patrola po njega. Takoj so jo poslali in k sreči moža ni bilo doma; žena mu je pa sporočila, da so ga prišli iskat, umaknil se je in je še danes živ.

Ves dan smo bili v šoli in so nas kar pri miru pustili. Le eden od novih se je pritoževal partizanom, zakaj so ga vzeli, ker nima časa, toda onega P. so doma pustili, pa ima več časa, kakor on. Partizani so se mu smejali in odšli v drugo sobo. Vedel sem, da so ga za te besede obsodili na smrt. Bil je pač nepreviden.

Pozno popoldan so nam povedali, da bomo šli zvečer na Dolenjsko. Onega, ki se je podnevi pritoževal, so zadržali pri sebi. Pozneje sem zvedel, da so ga po nekaj dneh ubili. Bilo mi je hudo, ker ni bil previden in ni molčal.

Bilo je zelo mrzlo in snežilo je. In ker je snežilo z močnim vetrom, je suh sneg kar zamete delal.

Pripravili smo se na pot. V prvem mraku smo šli, pomešani s partizani v koloni po hribu navzdol proti Savi. Ko smo prišli do tja, so nam pokazali v katero smer naj gremo preko vode ter nam rekli, naj se držimo za roke, da ne bo kakega odneslo. Partizani so ostali na bregu in gledali za nami, kako smo brodili ledeno mrzlo Savo. Na drugem bregu so nas že čakali drugi partizani, od katerih pa nisem nobenega poznal. Šli smo skozi vas Poljane, kjer smo si morali odcediti vodo iz obleke in iz čevljev. Takoj smo se morali zopet obleči in smo šli naprej v mraz. Za seboj smo pa pustili umazano in mokro hišo, ki so jo pač morali ubogi ljudje sami počistiti.

„Mislil sem po Savi splavati,“ mi je rekel oni, ki je hodil za menoj. Odgovoril sem mu, da je boljše po suhem! Zasmejal se je in razumela sva se. Bil je v škornjih, ki jih ni sezul in jih je imel še polne vode. Razložil mi je da mokrih škornjev ne bi mogel več obuti in je zato moral kar po suhem v vodi hoditi.

Ko smo v hribu prišli do neke hiše, smo se zopet sezuli. Imeli so toplo zakurjeno peč, toda toliko obleke le ni bilo mogoče posušiti. Tudi so nam dali topel lipov čaj, ki nam je zelo prav prišel.

Po dveh urah so zbudili partizane, ki so nas tu prevzeli in smo odšli naprej na Dolenjsko. Po hribu navzdol smo hodili po isti stezi po kateri smo prišli. Ker je bilo mraz, steza pa strma, smo skoro tekli. Pogledal sem nazaj in naprej, pa sem videl da so sami novi in sem začel zaostajati. Ko je bilo dovolj presledka, sem stekel za sprednjimi in oni za menoj so sedaj zaostali. Zelo prav pa mi je prišla koča, ki je prav tu stala ob stezi in sem kar skočil za kočo. Tam je bil tudi velik kup slame in sem gledal, kako je šla kolona mimo. Razen novih, me partizani niso opazili. Ko so že bili dovolj daleč, sem vstal in šel za njimi v dolino. Tam sem mislil zaviti na levo proti Jevnici, dočim je kolona šla na desno proti Dolenjski. Kar naenkrat pa zagledam pred seboj črno postavo, ki mi prihaja nasproti. Nisem se več mogel izogniti toda hitreje sem pa le stopil. Bil je nek partizanski komandant in me je vprašal, kaj da delam tu zadaj. Odgovoril sem mu, da sem šel na stran, oni so pa šli prehitro in sem zaostal. Hotel je, da se vrnem nazaj in da me bo poslal naprej z drugo grupo, pa sem ga le pregovoril, češ, da imam spredaj prijatelje in da jih bom gotovo dohitel. Rekel mi je še, naj v dolini zavijem na desno in da jih bom tam že videl. Začel sem takoj teči, kar sem mogel, dokler me je gledal. Imel sem pač srečo, da sem šel po isti poti kot kolona, sicer bi si takoj mislil, da sem pobegnil. V daljavi sem zagledal kolono, ki se je pomikala proti Dolenjski, jaz sem pa previdno zavil proti Jevnici. Prišel sem do nekega hleva in sem se zakopal v kup listja. Naprej se ponoči nisem upal, ker so Nemci patrolirali ob železnici. V hlevu je bilo mraz in je bila tudi krava, ena sama je bila notri, čeprav je bil hlev zelo velik, vsa premražena.

(Sledi)

Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes

*Veliki slovenski kmečki upor 1515. leta **

Od nesrečno končanega kmečkega upora v letu 1478 je bilo preteklo že 37 let, toda stanje podložnikov v avstrijskih deželah se ni prav nič izboljšalo, temveč celo poslabšalo. Državna blagajna je zaradi nesrečne vojne z Benečani (1508) ostala prazna, trgovska pota proti morju in preko Italije so za naše kraje ostala zaprta, ropanje vojakov tudi po slovenskih krajih je prizadelo predvsem kmečko ljudstvo, graščaki pa so začeli uvajati nove dajatve, stare pa so neupravičeno povečavali in obenem prepovedali kmetom posluževati se tistih pravic, ki so jim bile v urbarjih priznane — sekanje lesa za lastne potrebe — postopek valptov pa čedalje hujši, vse to je bilo zadosten vzrok, da je podložnik začel znova iskati način in sredstva, kako bi to obupno stanje popravil. Upori leta 1415 na Virtemberškem (Württemberg) in na Ogrskem so omahujočega kmeta še bolj podžigali, da so se kmetje odločili za radikalen način rešitve socialne pravičnosti, ker od cesarjeve milosti niso imeli kaj pričakovati. Že dve leti je vrel med ljudstvom, ki je menda čakalo, kdaj bo nastopil odločilni trenutek. Tedaj so posegle, po čudnem naključju, še naravne sile v usodne dogodke.

Kakor poroča že Valvazor, so se na Kranjskem nebu pojavila 10. februarja 1515 tri sonca in tri mavrice. Nekateri zgodovinarji razlagajo, da je ta izredni prirodni pojav nastal zaradi hudega mraza, da so se stvorili okrog sonca trije mavrični krogi in v vsakem krogu se je videlo eno sonce. Pesnik Aškerc ta pojav takole razlaga:

„Sonca tri med tremi mavricami!

Sonca prvo ko zlató se sveti,

Glejte na nebu, ljudje!

drugo zeleno se zdi,

Kdaj je videl kdo že čudo takšno?

sonce tretje in največje — glejte.

Kaj to pomeni, Bog ve!

to pa krvavo gori.“

Že prej smo rekli, da je bil srednjeveški človek zelo podvržen praznovanju in še dolgo potem. Zato ga je ta prirodni pojav zelo razburil, da se je vdal mimo razuma še mistiki, tako je bil tudi psihično pripravljen za upor. Kmetje so se organizirali v slovensko kmečko zvezo (Der windische Bauernbund), ki se je zelo naglo širila po vseh slovenskih deželah. Vendar so stanovni zemljiških velikašev še 24. marca upali, da bo mogoče s cesarjevim posredovanjem pomiriti kmečko gibanje, predno bo izbruhnil upor. Kmečka zveza je takrat stopila na dan z gesli: boj za staro pravdo, le vkup le vkup uboga gmajna in na Koroškem celo z božjo pravdo.

* Ko je „Tabor“ v lanskem letniku objavljal študijo dr. S. Barage o borbi Slovencev, je pomotoma izpadlo poglavje, ki ga danes objavljamo. Prosimo tako bralce kot avtorja, da nam to oprostite. — Op. ured.

Čeprav so kmetje uporniki poslali svoje poslanstvo proti koncu aprila celo k cesarju Maksimiljanu v Augsburg, ki je sicer obljubil, da bo pri tožbam ustregel, vendar so že prej začeli z dejanji. Brez pomena je za začetek upora naštevati žarišča upora (Grafenauer našteva tri), ker je bilo splošno stanje tako napeto, da je moglo počiti kjerkoli že. Prvo krvavo uporno dejanje se je zgodilo že v začetku marca v Kočevju, ko so ob nekem svojem zborovanju kmetje napadli grad, ubili Jurija pl. Thurna strašnega oderuha, okrutnega morilca in njegovega še hujšega morilca, valpta, Gregorja Stržena. To je bil znak za uporabo sile. „Svaka sila do vremena,“ pravijo Srbi in Hrvatje. Že do konca marca je štela kmečka zveza na Gorenjskem okrog 20.000 podložnikov, „dobrih pobožnih ljudi,“ kakor pravi neko sporočilo. Kranjski deželni stanovi so upali, da se upor ne bo razširil tudi na Štajersko in Koroško, a so se motili. Cesar Maksimilijan se pa v začetku sploh ni veliko zmenil za upor kmetov, ker se je prav takrat pripravljaj na sprejem poljsko-ogrskega kralja na Dunaju. Čeprav so kmetje med tem časom poslali novo poslanstvo k cesarju, niso razpustili kmečke zveze, kakor je cesar zahteval. Pa tudi če bi bila dobra volja na obeh straneh, se zdi, da upora ni bilo mogoče več preprečiti.

Dne 14. maja so imeli uporni kmetje veliko zborovanje v Novem mestu in iz neznanih vzrokov so sklenili, da bodo napadli več gradov. Z lahkoto so zavzeli, oropali in zažgali „šrajbarski Turn“, grad bratov Mindorfer, iz najbolj osovražene plemiške družine, nato so pa 17. maja na Vnebohod napadli glavno posestvo bratov Mindorfer in ga hitro zavzeli. Obglavili so oba plemiča, dva sinova in še 16 drugih plemičev, trupla so zmetali v grajski jarek. Mater obeh plemičev in njeni dve hčeri pa so preoblekli v kmečko obleko in jih nagnali na polje delat, da bi same sprevidele, kako trdo je delo podložnika. Zdaj je bil ogenj v strehi, ki se ga ni dalo več pogasiti: V kratkem času so padli na Kranjskem gradovi: Raka, Polhev gradec, Čušperk, Mokronog, Rekštajn, Boštajn pri Sevnici in še drugi. Kmalu so zajeli kmečki upori vso Štajersko in še Koroško.

Preplašeni kranjski deželni stanovi so hitro zaprosili pomoč štajerske in koroške deželne stanove, ki so pomoč obljubili. Prav tako so kranjski deželni stanovi poverili viteza Marka iz Klisa — zelo sumljiva oseba —, da poskrbi pomoč pri Hrvatih. Ta „praktičen“ mož je šel res na Hrvaško po pomoč, toda mimogrede je pobral okoli 500 uporniških žena in otrok in jih prodal hrvaškim plemičem za sužnje. To je storil večkrat.

Ko je prispela prva hrvaška pomoč v Brežice, so uporni kmetje uvideli, kaj jih čaka, zato se je zbralo v dveh dneh 9000 kmetov, ki so napadli še pred 17. junijem Brežice in grad, kamor se je bil zatekel vitez Marko iz Klisa s svojimi ljudmi. Kmetje so grad osvojili, porezali glave vsem oblegancem, jih nataknili na kole in sulice in jih nekaj dni nosili po taboru. Trupla so pa pustili nepokopana. Po tej zmagi so uporniki zavzeli še Rajhenburg.

Cesar je izdal 11. junija patent, s katerim je hotel potlačiti upor, toda za ta razglas se uporniki niso več zmenili. Ker so vsi poskusi za mirno poravnavo propadli, so se zagnali tudi deželni stanovi in začeli zbirati vojsko. Najprej se je začelo na Koroškem, kjer je napadel posamezne skupine upornikov ločene Dietrichstein in jih do 5. julija premagal, poveljnike in kmečke prvake pa je pobesil na drevesa.

V drugi polovici junija pa je bil za skupnega poveljnika plemiške vojske za vse tri dežele izvoljen Jurij Herberstein, ki je z 900 vojaki potkolkel vse uporniške vojske. Začel je na severni meji, udaril z naglico čez Dravo, mimo Maribora proti Celju. Tu je prišlo med 5. in 10. julijem do odločilne bitke, v kateri je padlo okrog 700 kmetov, po nekem drugem poročilu pa celo 2000.

Po tej zmagi se je napotil J. Herberstein s svojo vojsko na Kranjsko in 22. julija je prekoračil Savo. Že samo novica o njegovem prihodu na Kranjsko je kmete tako prestrašila, da so se razbežali.

Glavna moč upornikov, ki je bila zbrana pri Brežicah, brez pravega poveljnika, je doživela strašen poraz. Ker o bitki pri Brežicah ni nobenega zanesljivega sporočila, pripisujejo nekateri zgodovinarji zmago pri Brežicah štajerskemu deželnemu glavarju Sigismundu Dietrichsteinu, kar pa ni resnično. Herberstein je s svojo vojsko obšel vso Kranjsko in upornike kruto kaznoval. Kranjski deželni glavar mu je v nekem pismu priznal: „Rešili ste nas iz pekla.“

Zgodovina imenuje upor leta 1515 kot največji slovenski kmečki upor. Upora so se udeležile vse slovenske dežele razen Goriške pokrajine in nekaj krajev na Notranjskem. Priprave za upor so se vršile že leta 1514, odkrita borba pa se je začela v začetku marca in je trajala do konca julija. Sedmega avgusta je bil upor popolnoma zaduščen. Po obsegu je bil to gotovo največji slovenski upor. Neko poročilo pravi, da je v največjem razmahu sodelovalo v boju proti plemičem okrog 80.000 članov kmečke zveze. Ta številka bo vsekakor malo pretirana, če upoštevamo, da je bilo takrat v slovenskih deželah od 800.000 do 1.000.000 slovenskih prebivalcev in da so bili uporniki v glavnem le kmetje ter prav malo drugih stanov. Še bolj žalostno pa je dejstvo, da je odločilne zmage dosegel Jurij Herberstein z 900 vojaki. Neko poročilo pravi, da je Jurij Herberstein pozneje razpolagal z 2500 možmi in da mu je tudi cesar obljubil, da bo prišel osebno v slovenske dežele s 1600 vojaki. To je vse zelo dvomljivo. Pa tudi če so poslali deželni stanovi še kakšno pomoč, je ta prišla takrat, ko je Herberstein že strl glavno moč upornikov. Danes nam je nerazumljivo, kako je mogel Herberstein s tako majhno vojaško silo tako hitro uničiti množično silo upornikov. Saj je bila premoč upornikov v razmerju 1:80 ali pa vsaj 1:40. In zakaj poraz?

Glavni vzrok tiči v vojaški neizvežbansoti kmečke vojske. K temu je treba prišteti neenotno in vojaško nesposobno vodstvo, pomanjkanje stalnega orožja in neznanje v uporabi tega orožja. Zgodovina poroča, da so

rušen grad njihovega zemljiškega gospoda ali ko je bil ubit graščak ali uporniki imeli en sam topič pri začetnem napadu in še tega jim je odstopil plemič Glanhofer, najbrž iz strahu. Kmečka zveza je bolehala na slabi organizaciji in na stanovski nezavednosti kmetov. Vladala je popolna idejna odsotnost in vse uporniško gibanje je bilo usmerjeno le na konkretne primere bremen in krivic, ne pa na problematiko splošne družbene ureditve. Zato se je dogajalo, da so kmetje zapuščali svoje bojne skupine, ko je bil raznjegov valpet. Subjektivne koristi so prevladovale nad splošnimi. Kmečki vojski je manjkala hitra udarnost, ker je bila preveč nepokretna. Za dolge vojaške pohode in za dolgo bojevanje sploh ni bila pripravljena. Glavni vzrok poraza pa je bila odsotnost še drugih stanov, posebno pa meščanstva in tudi duhovščine. Meščanstvo, ki je bilo že takrat pomemben faktor družbe, se razen redkih izjem na Koroškem, na splošno upornikom ni pridružilo. In to je bilo usodno za upornike. Pri vseh teh napakah in pomanjkljivostih pa ne smemo podcenjevati osebne hrabrosti upornikov. Res je, da so se uporniki večkrat razbežali iz strahu, toda kadar so se spustili v odprto bitko, so se borili vkljub pomanjkljivi oborožitvi zelo hrabro.

Pri naštevanju vzrokov poraza ne smemo prezreti nekega važnega zgodovinskega dejstva, čeprav so ga nekateri zgodovinarji premalo upoštevali, namreč: kmečka zveza ni bila že od vsega početka ne organizacijsko ne idejno enotna. Prvič je znano, da se nekateri kmetje niso pridružili upornikom, da so jih celo mirili ali odsvetovali upor. Drugič se pa zdi, da se je plemičem ponekod posrečilo razbiti vrste kmečke zveze. Odločilna pa je bila brezpogojna pokorščina cesarju, v katerem so oni videli pravičnega vladarja in svojega zaščitnika. Zvestoba vladarju ni bila v nobenem momentu sporna.

O prvem in drugem je več virov na razpolago. Ko se je upor že začel, so Bohinjci v svoji prošnji povedali cesarju sredi marca: „Njegovo cesarsko veličanstvo naj tudi ve, da nam zveza ni nič, ampak da se sami, čisto ponižno pritožujemo o stvareh, ki so tu zapisane in se hočemo braniti še mnogih drugih stvari, ki tu niso omenjene ali zapisane, ker bi radi živeli.“

Med 25. in 31. majem so se spodnještajerski uporniki zbrali v Konjicah in so napravili z odposlanci štajerskega deželnega glavarja nekakšen sporazum, ki v eni točki določa: „Kmečka zveza bo podprla gospode v boju proti vsaki drugi kmečki zvezi na štajerskem, ki bi začela upor in bi ne priznala te pogodbe, marveč bi se borila proti njej.“ In v 13. točki pravijo kmetje: „Mi hočemo biti, kakor je prav in pravično, Vašemu cesarskemu Veličanstvu pokorni in na razpolago s telesom in imetjem.“

Vse to dokazuje, da je bil v kmečki zvezi že od vsega početka nekak notranji razkol tako idejnega kakor tudi pokrajinskega značaja. Sicer ne moremo razložiti, kako to, da je šel del kmetov, takoj potem, ko so podpisali v Konjicah pogodbo s plemiči, napadat gradove. Čeprav iz teh podatkov

sklepamo, da se kažejo v kmečkem uporu leta 1515 pokrajinsko separatistične težnje, je vendar treba poudariti, da je bil ta upor res vseslovenski, ker ima osrednji značaj zaradi udeležbe vseh slovenskih dežel v uporu. Vsi drugi slovenski upori pa imajo pokrajinski, vključno tudi slovensko hrvaški upor v letu 1573.

Treba je spregovoriti še o kaznih. Upornike je zadela skoraj brez razlike strašna kazen, pravzaprav to ni bilo kaznovanje, temveč kruto maščevanje na nečloveški način: pobijanje kar na mestu zajetja, obešanje kar na drevesa, natikanje na kole brez milosti. Redki so ušli smrti, če so soloh mogli dokazati, da so bili prisiljeni pridružiti se upornikom. Celo Valvažor in Trubar poročata o natikanju na „špice“.

Škoda je bila nepopisna. Ogromno porušenih gradov, požganih vasi, gospodarskih poslopij, javnih naprav. Prebivalstvo se je tako razredčilo, da so bile cele vasi brez prebivalcev. Oškodovani so bili na ta način tudi zemljiški gospodje, ker ni bilo delovne moči za obdelovanje zemlje. Iz raznih virov sklepamo, da je nekaj upornikov tudi pobegnilo, največ v Benečijo. predvsem voditelji, toda ubežniki so bili na splošno redki.

Vzroki upora so bili vedno isti: socialne krivice, večkrat nečloveško postopanje plemičev s podložniki, gospodarsko izžemanje in popolna brezpravnost podložnikov. Nesmiselno pa tudi znanstveno nepošteno se mi zdi iskati vzroke uporov in njihov končni cilj v neki namišljeni že za stoletja vnaprej zasnovani komunistični revoluciji, katera krona naj bi bile OF, če je pa sam cesar, katerega „dobro“ srce ni nikdar preveč bilo za uboge podložnike, že po udušenem uporu sporočil zemljiškim gospodom, da je iz verodostojnih poročil izvedel, da so „poglavitni vzroki kmečkega upora,“ „da ste po svojih gospostvih zvišali redne dajatve in služnosti, dalje, da ste jih obteževali tudi z davki, nekateri morda preko mere in višje, kakor so nam jih stanovi odobrili in izročili, dalje, da ste jih morda tudi na svojih razpravah po svojih gospostvih previsoko in preveč kaznovali, razen tega jih menda obremievali s krivično tlako. Četudi je upor začasno pomirjen, ostane vendar skrb, da se ne bi v bodoče taka nepokorščina in upor spet začela in nastala, če se glede omenjenih pritožb ne bosta postavila mera in red.“

Nato nadaljuje cesar, da so „za pošteno in dobro vladu — za mir in ohranitev naših dohodkov (najbrže ga je tukaj najbolj srbelo) sklenili, da dokažemo pravičnost tudi do naših podložnikov, temeljito poizvedovati glede stiske in dobrega in zaslišati pritožbe podložnikov.“

Tudi tukaj lahko zaključimo: „Roma locuta, causa finita.“

Če vam je všeč, da je „Tabor“ pester — sodelujte s prispevki, pošiljajte zapiske iz bojev, javljajte novice — tako bo še bolj pester!

Tito, Mihajlović in zavezniki

Kakšna usoda naj bi v tem primeru zadela Slovence Roosevelt ni n kazal. Verjetno smo mu bili premajhni, da bi sploh pomislil na nas. Eden pa se s tem Rooseveltovim stališčem ni strinjal in je bil mnenja, da *je mo- goče* doseči sožitje Srbov in Hrvatov v isti državi.

Fotičeva prizadevanja v Washingtonu so na splošno ostala brezuspešna in ameriški krogi — pa zdaj tudi Roberts — so vselej poudarjali, da Fotić govori kot Srb, ali celo Velesrb. Tudi kasneje, ko so se zaslili prvi dvomi v Mihajlovićevo aktivnost proti Nemcem, je Fotić zaman skušal dokazati, da bi bila v danih razmerah samomorilna vsaka velikopotezna akcija v Srbiji. Okrog 200 tisoč Srbov je bilo v nemškem vojnem ujetništvu (Hrvati so bili izpuščeni, pa tudi mnogi Slovenci), ustaši so verjetno pobili do 100 tisoč Srbov na ozemlju „nezavisne“, septembra meseca 1941 pa je nemški feldmaršal Wilhelm Keitel objavil ukaz, da bo za vsakega ubitega nemškega vojaka ustreljenih 50 Srbov, za nemškega oficirja pa 100 Srbov.

Vse, kar je Fotić dosegel v Washingtonu je bilo, da je v Združene države prispela skupina 40 jugoslovanskih letalcev, ki so se izvežbali za upravljanje letelih trdnjav. Kasneje pa so ti letalci službovali v sklopu Ameriškega letalstva in šele v zadnjih mesecih vojne so letali tudi nad Balkanom.

Jeseni leta 1942, pa je Fotić pri ameriški vladi tudi izprosil 400 ton hrane in obleke, ki naj bi bila pos'ana na ozemlje pod Mihajlovićevo kontrolo. Zaboji so bili odpremljeni v Kairo, odkoder naj bi jih britanska letala prepeljala v Jugoslavijo. Iz nepojasnjenih razlogov pa do tega nikdar ni prišlo in, kot poroča Roberts, je bila ta pomoč izrabljena v „druge namene.“

Junija meseca leta 1942, je v Washington prispel kralj Peter in Roosevelt ga je lepo sprejel v Beli hiši. Kot poroča Roberts, pa so Petra prijazno pozdravili tudi ameriški Jugoslavani „levičarskih tendenc“. V času tega Petrovega obiska, je bila Amerika še vedno pod vtisom poročil o Mihajlovićevem odporu v Jugoslaviji in Roosevelt je do kralja zavzel nekako „očetovsko“ stališče. Tudi kasneje je v pismih kralju vselej uporabljal izraz „dragi Peter...“ Istočasno je bil v Washingtonu navzoč tudi Churchill. Britanska vlada pa je bila mnogo bolj zainteresirana na razvoju v Jugoslaviji in tudi bolj poučena o sporu med Titom in Mihajlovićem, ki je ta- krat že dobil svo'jo dokončno obliko. Zato je Churchill ob tej priliki Petru očital, da „preizkuša potrpežljivost svojih prijateljev“.

Negotovost, neodločnost in nejasnost ameriškega stališča v vprašanju Jugoslavije, je šc povečal slovenski izseljenec Luis Adamič s člankom, ki ga

Je 12. decembra leta 1942 objavil v tedniku Saturday Evening Post. Adamič pravi, da je pričel primerjati poročila londonske BBC o bojih v Jugoslaviji s poročili, ki jih je na osnovi poročila Radia Jugoslavije (postaja je oddajala iz Tiflisa v Sovjetski zvezi), objavljala newyorški časopis The Daily Worker. Adamič je obiskal urednika tega časopisa, Luisa Budenza, znanega komuniste, in ta naj bi mu pokazal poročila iz Jugoslavije, ki so vse akcije v Jugoslaviji pripisovale Titovim partizanom; Mihajlovića pa označevala za izdajalca, ki sodeluje z okupatorjem.

Adamič si je s pomočjo svoje žene utrl pot v visoke ameriške kroge in, kot vemo, je bil celo gost na večerji v Beli hiši. Pri primerjanju poročil iz Jugoslavije, je seveda odločil, da govori resnico Radio Jugoslavija in ne BBC. Tudi Roberts smatra Adamičev članek v Saturday Evening Post za „trezen žurnalizem, brez čustvenih obdolžitvev, objektiv in dobro informiran. Odslej je veljal Adamič za „strokovnjaka“ v jugoslovanskem vprašanju ter je bistveno prispeval k nejasnosti in neodločnosti ameriškega stališča, pa morda celo k nekaterim kritičnim odločitvam ameriške vlade.

S tem slovesom „treznega žurnalizma“ si je tudi lahko privoščil, da je ameriški javnosti „trezno“ prikrival vse tisto, kar ni bilo v skladu z njegovim mišljenjem o tem, kdo govori resnico o Jugoslaviji.

21. junija 1943, na primer, je nemško poveljstvo v Jugoslaviji razpisalo nagrado v znesku 100.000 zlatih mark na glavo uporniških voditeljev, generala Mihajlovića in banditskega poveljnika Tita. Tozadevni proglas je bil objavljen v obliki plakata, s sliko obeh mož. „Trezni“ žurnalist Adamič je ta plakat prejel nekaj tednov kasneje in ga je — potem, ko je enostavno odrejal Mihajlovićevo „polovico“ — objavil v newyorškem časopisu „PM“, 21. septembra 1943. Objava je seveda vzbudila senzacijo. Tito je bil naenkrat „odkrit“ in na Mihajlovića je padel še en oblak dvoma. Ta „prirežani“ plakat je bil nato reproduciran v številnih ameriških publikacijah in se še zdaj od časa do časa kje pojavi.

Kot sovjetska, se je tudi ameriška vlada razmeroma kasno odločila, da pošlje svojo vojaško misijo v Jugoslavijo in tako so prvi ameriški zvezni oficirji prispeli na teren šele jeseni 1943: Musulin in Mansfield sta šla k Mihajloviću, Selvig v partizanskih štab v Bosno, Vučinić k slovenskim partizanom in Benson na otok Vis.

Na vseh zavezniških strateških posvetovanjih, pa je Roosevelt nasprotoval vsaki skupni zavezniški akciji na Balkanu, češ da je to področje preveč oddaljeno in da bi bilo težko oskrbovati zavezniške čete, ki bi tam delovale. Roosevelt je posebej odklonil predlog britanskega maršala Alexandra, naj se del zavezniških čet izkrci pri Trstu, namesto v Južni Franciji in nato preko Ljubljane prodira proti Dunaju, Pragi in Varšavi. Na konferenci v Quebecu, v Kanadi, avgusta 1943 pa je Roosevelt samo predlagal, naj bi bila za kakršnekoli operacije na Balkanu uporabljene jugoslo-

vanske in grške divizije, ki so se vežbale na Srednjem vzhodu. Spora med Titom in Mihajlovićem Roosevelt tudi na tej konferenci ni omenil.

Nekaj mesecev kasneje, novembra 1943, se je Roosevelt slednjič le dotaknil tega problema v pismu Churchillu in dejal, da bi morali „okrog teh dveh zgraditi steno, pa naj se stepeta, mi pa bomo potem sodelovali z zmagovalcem...“

Treznejše poglede je seveda imelo ameriško zunanje ministrstvo, ki je zavzelo stališče, da je treba še vnaprej priznavati vlado kralja Petra, obenem pa si prizadevati za čimveč „stvarnih“ informacij o položaju v Jugoslaviji.

Eno tako „stvarno“ poročilo, je poslal ameriški kapetan Farish, ki se je pridružil ameriški misiji pri partizanskem poveljstvu. To poročilo, je v precejšnji meri pripomoglo, da so se določeni krogi tudi v Združenih državah obrnili proti Mihajloviću, čeprav je Farish v svojem drugem poročilu skušal popraviti vtis prvega. Farish sam pa svojih kasnejših spoznanj, da ramreč tudi Tito ni ravno svetnik, ni mogel dokumentirati, ker ga je doletela smrt v Jugoslaviji.

Kljub takim poročilom in naraščajočemu britanskemu pritisku, je ameriški diplomatski predstavnik pri Zavezniškem glavnem stanu za Sredozemlje, Robert Murphy, nasprotoval sporazumu, ki sta ga sklenila Tito in Šubašić, češ da ne gre za sporazum med dvema jugoslovanskima frakcijama, temveč le za sporazum med Titom in britansko vlado.

Churchill je bil nad takim stališčem nejevoljen ter je v pismu Rooseveltu zapisal, ča „bomo dobili lepo državljansko vojno v Jugoslaviji“, če bo Britanija podpirala Tita, Amerika pa Mihajlovića, odnosno kralja. Churchilla je torej v zadnjih mesecih vojne „skrbelo“, da bo prišlo do državljanske vojne v Jugoslaviji, ko je vsa Jugoslavija že dolge mesece krvavela v prav taki „lepi“ državljanski vojni!

Murphyjev naslednik v zavezniškem Glavnem stanu, Alexander C. Kirk, je bil stvarnejši v svojem ocenjevanju položaja. Ko je Tito septembra 1944 z osebno odredbo strogo omejil gibanje zavezniških misij na jugoslovanskem, to je partizanskem ozemlju, je Kirk to takoj pravilno ocenil kot prizadevanje, da ne bi zavezniški delegati videli „neprijetnih“ incidentov državljanske vojne. Kirk je takoj predložil in ameriška vlada je sprejela njegov predlog, ča se ustavi vsaka nadaljna pomoč Titu, pa tudi evakuiranje partizanov

„Tito je sposoben in ambiciozen človek, povsem zmožen cinizma in mednarodnega izsiljevanja. Izšolan je v uporabi brutalne sile in se ne ozira na nužnost pogajanj, kompromisa in mednarodne zakone“ tako je Kirk v svojem memorandumu Zunanjemu ministru, ocenil jugoslovanskega „maršala“. (Pri tem je treba pripomniti, kot smo v „Taboru“ že pisali, da je

Alexander C. Kirk s svojim nujnim telegramom v Washington dosegel, da Titu niso bili vrnjeni tudi tisti jugoslovanski protikomunistični oddelki, ki so dosegli raven nike pri Gorici, med njimi slovenski četniki in primorski domobranci.)

Čas pa je tekel naprej in tako je prišlo do konference na Jalti. Roberts je pri tem odkril presenetljivo, a ne pojasnjeno dejstvo, da se ameriška delegacija ni udeležila nobenih strokovnih posvetovanj o Jugoslaviji! Ameriška delegacija po zaključni konferenci tudi ni obvestila o njenih rezultatih ameriškega vojaškega atašeja v Jugoslaviji, Thayerja. (Tito je bil takrat že v Beogradu.) Thayer je podrobnosti izvedel od britanskih predstavnikov v Beogradu. Pač pa je general Eisenhower dobil po jaltski konferenci navodilo, naj po svoji najboljši moči podpre „patriote“ v Jugoslaviji. Tudi dejstvo, da to navodilo govori o nedoločenih „patriotih“ in ne o četnikih ali partizanih, je značilno.

In potem epilog: Roberts se čudi in čuditi se moramo tudi mi, iz kakšnega nagiba je Roosevelt 27. marca 1945, ko je bilo že vsega konec, ko je bila zapečatenata usoda Jugoslavije, kralju Petru poslal brzozjavko, v kateri mu čestita ob 4. obletnici državnega udara in izraža upanje, da bo skoraj napočil dan, ko bo (kralj) prevzel popolno oblast v državi. Naivnost, slepota, idiotstvo ali celo morda malo zlobe?

Perfidni Albion

Ves cinizem britanske miselnosti, vsa moralna skorumpiranost britanske zunanje politike ki pozna samo stalne interese, pa nobenih stalnih prijateljev, in najboljši razlog, zakaj je stara in moderna zgodovina „veliki“ Britaniji vzdela naslov „perfidni Albion“, vse to je razvidno iz razgovora, ki ga je imel britanski ministrski predsednik Churchill z brigadirjem McLeanom, ko se je ta vrnil iz Jugoslavije, da mu poroča o svojih opazovanjih.

McLean je Churchillu odkrito povedal, da se jugoslovanski partizani borijo predvsem za uvedbo komunističnega režima. Churchill pa ga je potolažil, češ da ne eden ne drugi, ne namerava po vojni živeti v Jugoslaviji in zakaj bi si potem belila glavo s tem problemom.

Z italijanskim vdorom v Grčijo in navzočnostjo nemških čet v Bolgariji, je močno narasla nevarnost za britanske interese na Srednjem Vzhodu in za sam Sueski kanal. Britanska obveščevalna služba si je zato na vso moč prizadevala, da bi v konflikt zapletla tudi Jugoslavijo in s tem zmanjšala nemško nevarnost.

V koliko so ta britanska prizadevanja uspela, odnosno v koliko so sama sovpadala z nameni pučistov 27. marca, je vprašanje, ki se ga Roberts ne dotika in tudi sicer še ni razčiščeno. Res pa je, da je udar 27. marca 1941, v precejšnji meri pripomogel k izpolnitvi naročila, ki ga je Churchill sam 16. julija 1940, poslal britanski obveščevalni službi: zažgite Ev-

ropo. Puč sam pa je tudi prisilil Hitlerja, da je „operacijo Barbarosa“, to je napad na Sovjetsko zvezo odložil od predvidenega 15. maja 1941, na stvarni datum — 22. junija.

Ko je v parlamentu sporočil dogodke v Jugoslaviji, 27. marca 1941, je Churchill dramatično vzkliknil: „Jugoslavija je našla svojo dušo“ — in potem takoj pričel mečetariti zanjo...

Politični oziri v tem zgodnjem času še niso igrali nobene vloge in Churchill je seveda takoj spoznal vojaško vrednost upora v Jugoslaviji. Bil je sicer mnenja, da bi bilo bolje, če bi kralj s svojo vlado ostal v „hriboviti“ deželi in od tam nadaljeval odpor, toda zadovoljil se je tudi z Mihajlovičem, ki mu je medtem uspelo priti v stik z begunsko vlado. Že 20. septembra je zato v Mihajlovičev glavni stan prispel britanski major Hudson, z namenom, da ugotovi Mihajlovičevo dejansko moč in pomoč, ki mu je bila potrebna.

Hudson se je v Jugoslaviji dobro razgledal in kmalu ugotovil tako močne, kot šibke točke Mihajloviča. Teh zadnjih je bilo po njegovem mnenju več ter je v tem smislu tudi poročal svoji vladi.

Po strahotnih ustaških pokolih na ozemlju „neodvisne“ Hrvatske, je naravno sledila reakcija srbskega prebivalstva. Nosilca te reakcije sta bila „voivodi“ Jevdjević, politični demagog, in Djujić, nekdanji pravoslavni svečenik. Oba sta po tedanjih in kasnejših poročilih pričela neusmiljeno klati vse kar je bilo hrvaškega in muslimanskega. Njuna reakcija, razumljiva kot je sicer, je vendarle v svoji končni posledici prisilila vse ne-ustaške Hrvate „da so šli v partizane, ki so prav na ozemlju „neodvisne“ razvili svojo največjo moč. Še bolj seveda na se je s tem zaostriло nasprotstvo med Mihajlovičem in partizani in v rahodnih krogih se je pričelo govoriti o „borbi med Srbi in komunisti“.

Ta spor je dobil še določnejšo obliko po 18. septembru, ko je na teren južno od Valjeva prispel vrhovni poveljnik partizanskih odredov, z dotlej povsem nepoznanim imenom — Tito, ter pričel lastne sabotažne akcije proti Nemcem.

Prišlo je do kratkotrajnega sodelovanja, toda, ko so po neki skupni akciji v bližini Kragujevca, partizani onečastili trupla mrtvih Nemcev in se je nemško poveljstvo strahotno maščevalo s pokolom tisoč študentov iz Kragujevca, se je Mihajlović za vselej distanciral od takega načina „borbe proti okupatorju.“

Hudson si je zaman prizadeval, da bi dosegel ponovno sodelovanje in brezuspešni so ostali tudi trije sestanki Mihajloviča in Tita: 19. septembra, 27. oktobra in 18. novembra 1941.

Kragujevcu je sledila prva nemška ofenziva, ki je partizane izrinila iz Srbije, kamor so se vrnili šele v zadnjih mesecih vojne. Tito je tedaj obdolžil Mihajloviča, da je sodeloval v nemški ofenzivi, kar pa ni nikjer dokazano, četudi je res, da mu Mihajlović tudi pomagal ni.

Te Titove pritožbe so oživele nezadovoljstvo britanskih predstavnikov z Djujićem in Jevdjevićem in slednjič je Hudson sporočil britanski vladi, naj ustavi nadaljnjo pomoč Mihajloviću, dokler ne doseže učinkovite kontrole nad obema „vojvodama“ v Bosni. Roberts piše, da „ni jasno“, kakšna je bila Mihajlovićeva avtoriteta nad Jevdjevićem in Djujićem. Znano pa je, da Mihajlović v resnici ni imel niti oblasti niti sredstev, s katerimi bi ju prisilil k pokorščini. Oba sta bila v težavnem položaju ter sta med partizani in ustaši morala izbrati tretjo možnost: nenapadalni pakt in včasih sedelovanje z — Italijani.

V zgodnji pomladi 1942 pa je nemška vojska iz Srbije pregnala tudi Mihajlovića, ki se je umaknil v Črno goro in tja mu je britanska vlada spet pričela pošiljati svojo pomoč. Medtem pa so v njegov glavni stan prispeli še drugi britanski častniki, med njimi polkovnik Bailey.

Osnovna povezanost Mihajlovića z britanskim vojaškim poveljstvom, je s prihodom Hudsona zadobila svoj najkritičnejši aspekt. Hudson je namreč prinesel s seboj radio-oddajno postajo, z britanskimi šiframi. Vse zveze, ki jih je imel Mihajlović z ostalim svetom, torej tudi z jugoslovansko vlado samo, so šle preko te postaje in z britanskimi šiframi, to seveda pa je pomenilo, da je bila britanska vlada obveščena o vseh „notranjih“ jugoslovanskih sporočilih. Ta usodna povezanost je veljala vse dokler britanska misija ni odšla iz Mihajlovićevega glavnega stana in je seveda omogočila britanski vladi popolno nadzorstvo nad razvojem.

Tu je tudi odgovor, zakaj je — na veliko presenečenje četnikov — londonska BBC vse četniške bitke pričela pripisovati partizanom!

(Sledi)

KDO?

Čez ves obzor
je bruhnil dinamit,
do tal
je upognil drevje
vihar
in poteptal je cvetje
orkan.

Kipi povsod
rdeča kri
in vre poltena strast —
pa lakot se obupno davi.

Brezzvezdne dolge so noči,
ko nebo molči
in zemlja
se v smrtni senci krči.
Meso gori
v plamenu brez domov,
v temi
s krvjo ozarjeni,
s Kalvarijo obdarjeni.

Ratko Šušteršič

Misli in preišljevanja

Kolo časa se je obrnilo in stopili smo v leto 1974. Kaj nam prinese to leto, ne vemo, vemo pa, da živimo v sila nejasnih in razburkanih časih. Konflikt na Srednjem Vzhodu, ekonomska kriza v Evropi in Ameriki, vedno večja aktivnost in moč skrajne levice na Zahodu, so znaki, ki ne napovedujejo ničesar dobrega. Doma komunistična partija priteguje svoje vaje in ponovno kaže svoj pravi obraz, ki ga je zakrivala nekaj let, v dobi tako imenovane „liberalizacije“. Dogodki jesenskih dni preteklega leta, ko so Sovjeti preko Jugoslavije dovažali svoj vojni material v Egipt, jasno dokazujejo, kakšni so odnosi med KPJ in Sovjeti. V kratkem povedano, nič rožnatega nimamo pričakovati v bližnji bodočnosti.

Kako slični so današnji časi tistim pred 30 leti. Tudi tedaj so bile zmede, tudi tedaj je bilo veliko nejasnosti, vendar smo tedaj imeli veliko več upanja na lepše dni, kot jih imamo danes, čeprav smo bili v sredi vojnega meteža in sredi komunistične revolucije. Tik pred vstopom v novo leto, pred 30 leti, smo doživeli veliko peripetijo v naši narodni zgodovini. Komunistična partija je s svojimi partizanskimi bandami in s pomočjo „zaveznikov“ tedaj dosegla svojo prvo zmago. Pokazala je, kako bodo vladali, če in kadar pridejo na oblast. Preživeli smo prvi narodni pokol in še na misel nam ni prišlo, da stojimo na predvečerju še mnogo večjega genocida. Kako bi vendar mogli misliti na to, saj smo baš tedaj ponovno zaživel in dobili novih nad za boljše bodočnost. Novo ustanovljena slovenska vojska — Slovensko domobranstvo je tedaj, po komaj nekaj mesecih nastopa, pogumno stopilo na plan in učinkovito nastopalo proti partizanskim brigadam. Slovenski človek je ponovno zadihal, kar je čutil in veroval, da ga bo domobranstvo rešilo pred tirani. Da, domobranstvo je bilo tedaj narodovo upanje in uteha, nosilec svobode in garancija za narodovo svobodo. S kakim idealizmom smo se oklenili te naše resnično slovenske vojske in kako voljni smo bili pripravljeni na žrtve za narodovo korist. Vsi naši upi pa so bili uničeni po komaj letu in pol zaradi umazanih mednarodnih kupčij, ki so našo deželo skupaj z našo slovensko narodno vojsko izdale in prodale novim tiranom modernejšega časa.

Trideset let je že minilo, odkar je slovensko domobranstvo stopilo na plan na pot borbe za resnično svobodo našega naroda. Trideset let je morda dolga doba, vendar za zgodovino nič, še manj pa bi morala ta doba biti za nas, ki smo bili del domobranstva. Mi smo bili priče domobranskega junštva, mi smo bili nosilci idej, za katere so padli desettisoči, mi smo bili tedaj nerazdružljivo vezani na ideje, na katerih je stalo slovensko domobranstvo. Vendar se zdi, da smo v tridesetih letih na vse to že pozabili. Če koo danes še sploh piše ali govori o idejah in borbi slovenskega domobran-

siva, je to že redek pojav. Če govorimo o ohranitvi tistih idej izpred 30 let, se najdejo mnogi, ki zavračajo tako govorjenje in pisanje češ, pustimo preteklost pri miru. Medtem pa komunistični zgodovinarji pišejo še in še in v svojih analih opisujejo junaštva partizanske vojske in ponižujejo celotno slovensko domobranstvo. Protiuteži, ki bi pokazala resnico, pa ni, ker smo preživele priče v svobodi postali slabiči, mehkužneži, potopljeni materializma in komodnosti. Sram ali strah nas je govoriti in pisati o tistih, ki so pred 30. leti bili narodova last in edino in zadnje narodovo upanje. Nobene volje ni v nas, da bi brskali po analih in po svojih spominih in iznesli na dan vse, ki bi pokazalo veličino in delo naših padlih junakov.

Junaki borci in ustanovitelj domobranstva so padli, bili so sad sramotne izdaje, mi pa smo šli v svet in se poglobili v svoj lastni ego in nam je presneto malo mar, kaj se okoli nas dogaja, kaj šele, da bi bili ponosni na svetinje naroda. Zdi se, da se ne zavedamo, da bomo lahko ponovno razočarani, ne zavedamo se, da smo kot priče iz prvega vira dolžni izpričati vso resnico o trpljenju in žrtvah slovenskega naroda med zadnjo vojno in revolucijo. Dolžni smo zanamcem zapustiti pravilno sliko tistih dni, da svet ne bo odvisen od laži zgodovine, pač pa spoznal resnico in vso perfidnost tistih, ki so prodali svobodni svet in ga uklenili v verige barbarstva.

Človek upa in se sprašuje, kako dolgo bo še trajalo, da se med našim mlajšim rodом najdejo ljudje, ki se bodo poglobili v tiste dni in pričeli z objektivnim iskanjem resnice o junakih in rabljih slovenskega naroda. Človek bi upal, da bo slovenska mladina v zdomstvu spoznala svojo misijo, kot so spoznali mladeniči pred 30. leti doma in se odzvala tihim klicem trpinov v zaslužjeni domovini. Ta mladi rod bi mogel svetu dati objektivno sliko dogodkov med vojno, ki se po lažnih pričevalcih tako strahovito potvarja. Čas je že, da bi se našel mlad slovenski „homo studiens“, ki bo za temo svojega raziskovanja vzel v roke baš to žalostno poglavje slovenske narodne zgodovine.

V obdobje 30-letnice največje slovenske tragedije stopamo s tem letom. Zamislimo se ob tem, sprašujmo si našo vest in ugotovimo, kaj smo storili v vseh teh letih za nje, ki so padli, in za domovino. Prerešetaimo globino naših duš in ugotovimo, če je nam na dnu še kaj idealizma, če je še kaj tistega duhovno močnega, kar je nekoč bila naša gonilna sila. Ko bomo našli še te preostale iskrice, pa jih razpihnimo in odločno sklenimo, da bomo v bodoče z večjim ponosom živeli in delovali za ideale junakov izpred 30 let. Če smo na kaj lahko ponosni v naši polpretekli zgodovini, smo lahko ponosni na cvet Slovenstva, ki je zaradi svoje globoke duhovne moči stopal in umrl na narodnih branikih. Morda nikdar več v zgodovini ne bo Slovenija imela toliko in takih idealistov, kot so bili prav naši padli slovenski domobranci. Z gotovostjo pa smemo upati, da njihova žrtev ni bila zaman in da bo nekoč obrodila obilen sad na slovenski narodni gredi.

Kaj bo nam in domovini prinesla bližnja bodočnost, ne vemo. Z go-

tovostjo pa moremo reči, da bodo nastale spremembe. Na te pa se moramo pripraviti, da bomo zmožni tedaj pravilno interpretirati razvoj, ki bo ob danen trenutku nastopil. Če bomo vsi, ki živimo v svobodnem svetu duhovno dovolj močni, bomo morda vsak po svojih močeh mogli vsaj nekaj malega storiti v korist domovine tedaj, ko pride do peripetije sedanjega stanja. Le duhovno močni bomo imeli dovolj poguma in volje storiti to, kar slovenski človek doma od nas pričakuje.

Florijan Slak

Gospod „tovariš“ Franc Šetinc – in Žužemberk

Pričujoča dva članka sta izšla v „Klicu Triglava“ št. 410 od 30. avgusta 1973, kateri izhaja v Londonu na Angleškem, in mislim, da potrebujeta kratkega komentarja.

V prvem članku: „Klerikalizem“, je avtor podpisan s kratico š. T.; kar je značilno, da noče priti v „ogenj“, če bi se podpisal in se tako izpostavil oceni svoje politične preteklosti. Vprašanje seveda je, na kateri strani plota je tedaj bil, ali pa je samo sedel na varni sredini pod domobransko zaščito in čakal da bo konec in bo stopil v vrste „pametnih“, ki bodo prevzeli oblast s „čistimi rokami“, ko nas bodo osvobodili „zavezniki“ in kralj s svojo koruptirano vlado. Take ljudi najdemo doma in v emigraciji, kjer so povsod tolerirani, ker vse, kar se je v revoluciji dogajalo so „krivi“ drugi in se njih ne tiče...

Drugi članek pod rubriko: „Od meseca do meseca“ in pod naslovom: „Šetinc o klerikalizmu“ je brez podpisa.

Politični ljudje vedno živijo v bodočnosti (sanjah) in ne v preteklosti (stvarnosti). Iz te realnosti moramo razumeti, da „nočejo“ imeti nič skupnega s tistimi „ki živijo v preteklosti in se z njo hranijo“! Zavedajo se namreč, da je preteklost mrtva; bodočnost je samo fatamorgana; sedanjost pa je življenje.

Sedanost je naše jedro; preteklost je tisto od katere bi se morali učiti in jo posredovati bodočnosti, da se bo ona mogla ogniti napakam preteklosti. Sanjati samo o bodočnosti in skrbno zakrivati preteklost je utopija.

KLERIKALIZEM

(Ponatis)

Le kaj je pičilo Šetince, da se je spravil na duhove iz preteklosti in preganja belogardizem in klerikalizem? Srboriti govor v Žužemberku (gl. Od meseca in meseca) je mogoče deloma pojasniti s krajevnimi razmerami. Suha krajina je bila revna, a verna, in je dala malo partizanov in veliko domobrancev. Vojna leta so sicer že daleč za nami, a borci žive v prete-

klosti in se hranijo s spomini. Zaradi tega se zde mladini zastareli in strahotno dolgočasni. Prav ta naveličanost mladine jih spodbuja k novemu pogrevanju spominov. Dvigajo revmatične prste v svarilo in povzdigujejo hripav glas, kako bo vse vzel hudič oziroma razredni sovražnik, če ne bodo buani.

Kadar se torej zberejo partizanski borci, kot so se zbrali na proslavi v Žužemberku, je obujanje strahov iz preteklosti neizbežno. V Žužemberku pa so se zbrali, ker so jih tja povabili krajevni mogotci. Poseben odbor je že dolgo razmišljal, kje bi proslavili obletnico 14. in 15. divizije. Odločiti se je bilo težko, ker so imeli malo denarja, le 2 milijona. Tedaj je Žužemberk obljubil, da bo stroške, če treba pokrtil iz svojega. Krajevni mogotci, petelini na domačem ognjišču, so častihlepi, oblastiželjni in nestrpni, kot se partijskim oblastnikom spodobi. Čutijo, da med ljudmi niso posebno priljubljeni. Moti jih, da ljudje še zmeraj hodijo v cerkev. Jeze se, da je žužemberški župnik ubral nadvse demokratično pot in je pobiral podpise za zidavo cerkve, ki je krajevni petelini niso hoteli. Da bi se pokazali gospodarje, so povabili borce na proslavo prav na žegnanjski dan. Tako so jo župniku lepo zagodli. Med veliko mašo so na trgu priredili hrušč in trušč velikega zborovanja.

Pobalinske norčije, ki jih zganjajo trebušasti in plešasti odrasli, so žalostno spričevalo za družbo in oblast, toda v tem primeru niso zadostno in popolno pojasnilo za srboriti govor. Šetinc se je vsajal nad klerikalizmom že šest dni prej na sestanku s pedagoškimi svetovalci v Ljubljani. Govorili so o aktivnosti cerkve, ki „v nekaterih primerih presega z zakonskimi predpisi začrtan krog dejavnosti“ in šetinc se je repenčil „proti oživljanju političnega klerikalizma, katerega znamenja se ponekod kažejo.“ Navdihnile ga torej niso le ruševine žužemberškega župnišča in krajevne razmere, ampak mu je borba proti klerikalizmu že dalj časa ležala na srcu in je le poiskal primerno priložnost, da jo obesil na veliki zvon.

Slovencem širom sveta, ki so pred dolgimi leti zapustili domovino ožigosani kot belogardisti, lahko torej poskoči srce od veselja, da vsa ta dolga leta komunističnega pritiska niso mogla izkoreniniti idej, za katere so se borili. Šetinčev govor bo torej dobro del ne le partizanskim borcem, katerim je bil namenjen, ampak tudi domobranskim. Pa vendar bi rekli, da je veselje na tej in na oni strani v resnici le otožen nasmeh ob spominu na stare dni. Spet se počutijo mlade, ko podoživljajo stare boje, v srcu pa vedo, da so stari časi minili in da se več ne vrnejo. Klerikalizem, kot ga je šetinc naslikal, še v Argentini ni več. Sedanji slovenski škofje ne bi bili klerikalci niti v drugačnih razmerah, če jim svetna oblast ne bi delala toliko preglavic kot sedaj. Mlajšim duhovnikom je klerikalizem tako tuj kot večini drugih držav. Navsezadnje smo Slovenci podedovali klerikalizem skupaj z drugimi političnimi -izmi iz Avstrije. In tam, v „buržuaznih“ razmerah, ki naj bi mu bile po godu, se ga je Cerkev že davno otrsela. Med

koro kimi Slovenci ga ni. Včasih ga morda opazimo med goriškimi Slovenci, ki bi po sili radi zavozili nazaj.

Na splošno pa je klerikalizem strah iz preteklosti, ki je znotraj voltel, zunaj ga je pa presneto malo. Šetinc to dobro ve. Zakaj se je zaletel vanj? Rekel bi da iz dveh razlogov: zato, ker čuti, da komunistična oblast ni priljubljena in bi vse nasprotnike rad umazal z blatom iz preteklosti, in zato, ker bi si rad med svojimi pristaši pridobil poceni popularnost. Pokazal bi rad, da je fant na mestu in ne mevža, ki se boji ta črnih. Dokazal bi rad, da izpolnjuje Titovo pismo, ki je v Sloveniji zvenelo precej prazno in nesmiselno. Zagotovil bi si rad položaj v partiji in partiji bi rad zagotovil oblast.

Da se v ta namen poslužuje strahov iz preteklosti ni le žalostno, ampak tudi nevarno. Nevarno je za vse tiste kaplane in župnike v Sloveniji, ki skrbе za vernike in še posebej za mladino, ki sem in tja brenejo žogo, ki skušajo mladini preskrbeti pošteno zabavo in jo odvrniti s cest in potepanja, pijančevanja in uživanja mamil. Na lepem utegnejo spet postati sovražniki ljudstva. Mladina brez njih bo pa še malo bolj zapadla v mladinski kriminal.

(K. T. 30. avg. 1973, št. 410) Š. T.

Predno pridemo do vprašanja „kaj je pičilo Šetince, da se je spravil na duhove iz preteklosti in preganja klerikalizem in belogardizem“? bi morali dobiti odgovor na vprašanje: „Kdo je gospod ‚tovariš‘ Šetinc“? Koliko in kakšne žrtve je doprinesel za komunistično stvar v borbi s klerikalizmom in belogardizmom in kakšne krivice so mu bile storjene po teh dveh izmih?

Da je gospod „tovariš“ Šetinc inteligen ten človek (inteligentni ljudje običajno vedo kaj govorijo, kar je slabo izpričevalo za Šetince) in na „škofijskem“ stolčku komunistične hierarhije to vemo. Če pa smo pravilno informirani, gospod „tovariš“ Šetinc nima nobenega osebnega pojma ne o klerikalizmu, ne o belogardizmu, ne o revoluciji ker ga v tedanji Sloveniji sploh bilo ni!

G. „tovariš“ Šetinc je doma iz področja, ki so ga po razpadu Jugoslavije zasedli Nemci, in iz Posavja izselili veliko Slovencev v Nemčijo, na njih mesta pa so delno naselili Kočevske Nemce (Kočevarje). Tudi Šetinc je bil med izseljenimi in se je kot 16 letni mladenič s starši vrnil v Slovenijo po vojni. Ni mi pa znano, če je bil tudi njegov oče „klerikalec“, kot so bili očetje mnogih današnjih (običajno) fanatičnih komunistov.

Gospod Š. T. pravilno ugotavlja, „da je bila Suha krajina revna, a verna in da je dala malo partizanov in veliko domobrancev“... Toda po vsem sodeč pisec premalo pozna ta pasiven del Slovenije, Dolenjsko s Suho Krajino in jo zelo razširi.

Suha krajina se račenja na južni strani Krke in bi njeno „glavno mesto“ moralo biti v njenem osrčju v Ambrusu ali Hinjah, ne pa v Žu-

žemberku, kot se to običajno trdi. Namreč življenjska raven na obeh straneh Krke je različna.

Ker pa je Žužemberk vedno bil sedež dekanije in sodnije tudi za južno stran Krke, je tako postalo suhokrajinsko središče, čeravno je cele štiri ure hoda iz Gradence v Žužemberk.

Dolenjska s Suho krajino je vedno bila zapostavljena dežela že v stari Avstriji, stari Jugoslaviji, da o današnji Jugoslaviji niti ne govorimo, saj je bila jedro domobranstva. Za ta del Slovenije, ki je bil izrazito „klerikalna trdnjava“ so politiki vedeli samo ob vsakokratnih volitvah in financarji ob zaplembah. Spominjam se, kako so se starejši ljudje norčevali iz bivšega Novomeškega poslanca g. Klinca, da se je ves čas kar je zastopal novomeški okraj v Beogradu oglasil samo enkrat z besedami: „Zapríte vrata, je prepíh...!“

Dejstvo je, da Žužemberk s Suho krajino vred pred vojno ni zmožeg enega samega komunističnega aktivista. Edina komunista (samo prvi je bil znan) pred vojno v novomeškem okraju sta bila Jože Slak v Dobrničú sin klerikalnega očeta in zelo pobožne matere, ki je do svoje smrti zelo molila za spreobrnjenje svojega sina (kateri se je kot partizan „politični komisar Silvo“ sam ranjen ustrelil februarja 1943 v Dol. Straži pri Novem mestu) bivšega klerikalnega aktivista, ki je kot zadrúžni nadzornik naredil „napako“, da je odkril poneverbo župnika Blaža Rebola pri dobrniški zadrugi, radi česar je župnik moral tedaj oditi, zadruga pa je morala prodati trgovino in mlekarno, da je obdržala zadolženo hranilnico in posojilnico, katere načelnik je od tedaj naprej bil moj oče, dokler jo niso maja 1942 likvidirali partizani.

(Sledi)

ZA BELEŽNICO

Zgodovina — resnica

Navzlic skladovnicam laži, izmišljotin ter potvarjanj, še celo pa navkljub molku, kjer bi morali glasno pričati, zgodovina vendarle služi samo resnici.

Sij Slovenske Svobode, leto VI, št. 1 z dne 15. jan. 1974 pod naslovom GENERAL RUPNIK V ANGLEŠKI ZGODOVINI beleži:

Pri zalcžbi Collins v Londonu je 1966 izšlo delo Elizabeth Wiskemann „Europe of the Dictators 1919—1945“, kot žepna izdaja je petič izšlo leta 1971. Na strani 209 piše zgodovinarica: „...Slovenska prestolnica Ljubljana je bila pod italijansko o-

kupacijo do septembra 1943; tedaj pa je morala priti pod Nemce, ki so jo postavili pod slovenskega generala Rupnika, ki bi ga pa bilo krivično označevati kot nekega drugega Quislinga, ker je pač moral delati pod Hitlerjem in s tem izgubljal oporo, so se medtem mnogi idealistični Slovenci — razen tistih, ki so bili trdno klerikalni — usmerjali v obglavljenje v Titovih generalnih štabih...“

Povsod enaki

Ko so minulega januarja kitajske komunistične sile zasedle vietnamsko otočje Paracelsus, je južnovietnamski delegat na mirovnih razgovorih v La Celle Saint-Cloudu Nguyen Lu Vien svojemu komunističnemu sobesedniku Dinh Ba Thi-u predložil, da bi vložila skupno protest proti „nasilni zasedbi otočja Paracelsus s strani sil komunistične Kitajske.“ Toda komunistični delegat severnega Vietnama je protest odklonil z izmikajočim besedičenjem, češ, da so to „hudo zavozljani problemi, ki morajo biti predmet pogajanj v duhu medsebojnega spoštovanja in dobrega sosedstva.“ — Predstavniku nekomunističnega južnega Vietnama je tako preostala samo še ugotovitev: „Takšno zadržanje me je hudo začudilo. Tako je očitno, da so predstavniki severnega Vietnama prej komunisti kot Vietnamci.“ (Po agenciji EFE, 25. 1. 1974.)

Nas takšno zadržanje ne bi prav nič začudilo. Mi bi se spomnili Trsta in Koroške in bi vedeli, da so komunisti povsod enaki.

Vse pride naokrog

Po agenciji IPS z dne 25. 1. 1974 posnemamo, da je predsednik črnofriške deželice Uganda, Idi Amin, spričo hude krize, v katero je zašla še pred eno generacijo tako mogočna Anglija, sprožil ironično nabirno akcijo žita in zelenjave za pomoč težko preizkušanim ponosnim Albioncem. Po končani akciji je Idi Amin predsedniku britanske vlade Edwardu Heathu poslal nujno brzojavko, naj nemudoma pošlje vojaški avion, da bi odpe-ljal nabrana živila, ker se bo sicer „navdušenje prebivalcev Ugande, ki so pripravljene prispevati še več miloščine, poleglo...“

Pri tem se moramo nujno ponovno spomniti besed, ki jih je leta 1944 mladi slovenski domobranec zaklical W. S. Churchillu preko ljubljanskega radia: „Ko pa vam bo rdeči Džingiskan segel dovolj globoko v žep, se spomnite, da slovenski domobranci že branijo tudi vaš imperij.“

Tema za razmišljanje:

Samo če se bomo zadosti zavedali zločinov, ki so bili storjeni, se bomo rešili iz tega krvavega kroga.

Andrej Saharov

DAROVALI SO:

DAROVANI ZA INVALIDSKI SKLAD ZDSPB — TABOR

Darovano od 16. decembra 1973
do 31. januarja 1974:

DSPB-Tabor, Milwaukee, člani:

Coffelt Ralph	10.—
Jakoš Ivan	10.—
Kolman Ludvik	10.—
Kunovar Ivan	10.—
Dr. Mejač Miha	10.—
Mejač Franjo	10.—
Bambič Ivan	5.—
Galič Lojze	5.—
Jaklič Lojze	5.—
Jakoš Gustel	5.—
Janežič Slavko	5.—
Kotar Rudi	5.—
Kralj Vlado	5.—
Limoni Janko	5.—
Bančne obresti	33.53
Skupaj USA dolarjev	133.53

DSPB — Tabor, Montreal, člani:

Horvat Franc	5.—
Starič Lojze	5.—
Rupnik Ivan	5.—
Poljanc Jože	5.—
Koritnik Tone	5.—
N. N.	5.—

DSPB—Tabor, Batawa, člani:

Klemenčič Stane Trenton ..	10.—
Henigman Franc, Belleville .	7.—
Medved Venceslav, Batawa .	5.—
Gospodarič Albin, Batawa ..	5.—
Trček Ivan, Batawa	3.—
Krošelj Andrej, Vancouver .	2.50
Košir Franc, Trenton	2.—
Zalešak Marija, Frankord ..	2.—
Kocjančič Tone, Batawa ...	1.—

Medved Ivo, Batawa	5.50
Skupaj kan. dol.	73.—

Za tiskovni sklad ZDSPB Tabor:

Stepec Ciril (dol.)	2.—
Merc Rudi	2.—
Štefančič (mama)	1.—

Za tiskovni sklad glasila „Tabor“

Medvešek Ivan	32.—
Fink Nace, st.	70.—
Prodaja knjig	30.—
Budinek Vojteh	125.—
Levstik Vinko (dol.)	3.—

Za zavetišče:

Ašič Ivan	100.—
N. N., Capital	5000.—
Videnšek	500.—
Slov. Akad. Kat. društ. ...	50.—
Malenšek Janez	100.—
Budinek Vojteh	125.—

Darovalci iz Windsor, Kanada (dol.)

Bernik Vinko	5.—
Adamič Miro	1.—
Grašič Silvester	18.—
Jakše Ivan	20.—
Martinčič Ferdo	33.—

Darovalci iz ZDA (dol.):

Gaber Franc	50.—
Dejak Franc	25.—
Zajec Milan	10.—
Blatnik Viktor	5.—

Mesto cvetja za pokojne:

pok. prof. Pavle Verbič:	
Veble Demetrij	200.—
pok. duh. in sošolca M. Turk:	
Guštin Jože	250.—
pok. Marija Bajželj:	
Martinčič Mimi, Kanada ..	5.—
pok. Sodja Jožeta:	
Lukež Rudy, Clevel. dol.) ..	5.—

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 60 pesov.

Z nakupom podprete zavetišče

V S E B I N A

85 millones de muertos	49
Človek — Bog (Ratko Šušteršič)	51
Za 30-letnico Grčaric (Jože Sladič)	55
„Vi ste se za vero borili...“ (Jože Cerar)	60
Slovinci v borbi za človeško dostojanstvo (dr. Srečko Baraga)	63
Tito, Mihajlović in zavezniki	68
Misli in premišljevanja (F. G.)	74
Gospod „tovariš“ F. šetinc — in Žužemberk (F. Slak)	76
Za beležnico	79
Darovali so	III

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619